

DIRVA

THE FIELD
Nr. 4
Sausio-January 27, 1955
Cleveland, Ohio

Ir Danija priešinas

DANŲ PAZIŪRA Į VOKIEČIŲ GINKLAVIMĄ. — DANAI NEPATENKINTI SAVO TAUTIEČIŲ PADĖTIM ŠLESVIGO PROVINCIJOJE. — DAUGELĮ DANŲ JAUDINA VIDAUS POLITIKŲ KĖSINIMASIS SUVARŽYTI PASIENIO KELIONES Į ŠVEDIJĄ.

Mūsų Vokietijos bendradarbio

Danų parlamento (folketingo) užsienio reikalų komisija nutarė keliems savaitėms atidėti Paryžiaus sutarčių ratifikavimą. Iš to betgi neseka, kad Kopenhaga būtų nusistatęsi atmesti istorinės svarbos sutartis, pagal kurias Vokietijai leidžiama atsiginkluoti ir ji priimama į Šiaurės Atlanto karinę organizaciją (NATO). Bet vienoje danų tautos dalyje reiškiasi gana griežtas pasipriešinimas vokiečių atsiginklavimui. Prieš vokiečius, savaime suprantama, kursto danų komunistai, bet taip pat radikali partija yra priešinga Šiaurės Atlanto bendruomenės idėjai.

Danų tautos dalis dar negali dovanoti vokiečiams jų elgesio antrojo pasaulinio karo metu. Tačiau, kaip teisingai pastebi konservatyvų organas "Dagens Nyheter", būtų nerealu galvoti, kad mažoji Danija galėtų sutrukdinti Vokietijos atsiginklavimą. Netenka abejoti, kad danų parlamente susidarys pakartotinis susitarimas su Vokietija.

Savaime danai, kaip ir kitos Skandinavijos tautos, yra aiškiai nusistatę antimilitaristiškai. Nors danų karinis pasiruošimas laikomas toli gražu nepakankamu, bet parlamento dauguma senesniai nutarė nuo 1955 m. vasario mėnesio dar sutrumpinti privalomos karinės tarnybos laiką nuo 18 iki 16 mėnesių, be to, atidėti iki 1956 m. rudens pakartotines karines pratybas. Visa tai nutarta nežiūrint to, kad karinė vadovybė buvo tam priešinga. Įdomus reiškinys: tuo pat metu, kai pasigirsta balsų prieš vokiečių atsiginklavimą, Danijoje diskutuojamas klausimas, kad kelios būsimosios vokiečių kariuomenės divizijos turėtų nuolat pasilikti Šiaurės Vokietijoje, kad tuo būdu apsaugojus danus ir kitus skandinavus nuo sovietų tankų.

Jeigu folketingo užsienio komisija pasisakė už Paryžiaus sutarčių ratifikacijos atidėjimą, tai tokia laikysena nulėmė viena aplinkybė, kuri savaime neturi nieko bendro su Vokietijos atsiginklavimu. Tarp Danijos ir Vokietijos yra iš naujo paaštrėję nuomonių skirtumai dėl danų tautinės mažumos buklės Šlesvigo-Holšteino provincijoje.

Kai pereinant metų rugsėjo mėn. sakytojo provincijoje vyko vietinės tautos atstovybės rinkimai (Landtag), danų mažuma nelaimėjo nė vieno atstovo, nors danų toje provincijoje priskaičiama 42.000. Taip atsitiko dėl rinkimų įstatymo nuostato, kad tas kandidatų sąrašas, kuris nesurenka 5% visų balsų, neįtampa dėmesin, skirstant vietas parlamente. Ne tik danų mažuma Vokietijoje, bet ir visa danų tauta laiko aną rinkimų įstatymo straipsnį neteisingu ir nedemokratišku. Ypač pasipiktinimas didėja, atsiminus, kad vokiečių tautinė mažuma Danijoje, tesurinkusi 9.600 balsų, turi savo atstovą Kopenhagos parlamente, o danai liko be atstovo Kiolio tautos atstovybėje, nors turi ke-

turis kartus daugiau balsuotojų. Tarp Kopenhagos ir Bonnos jau iš seniau eina neoficialinės derybos, kuriomis siekiama sureguliuoti danų mažumų klausimą. Vokiečiai pasiūlė sudaryti mažumų apsaugos sutartį. Tačiau danų spauda tą mintį atmėt, nes tai vokiečiams duotų pagrindo kištis į Danijos vidaus reikalus. Danų politikoje dar nuo Bismarcko laikų galioja nekinamas dėsniš — nesudarinti su Vokietija jokios sutarties, kuri leistų vokiečiams vienu ar kitu būdu veltis į danų vidaus reikalus. Danai neužmiršo pamokos, suteiktos "geležinio kanclerio", kai jis prisijungė visą Šiaurės Šlesvigo provinciją. Tiesa, po pirmojo pasaulinio karo danai, laimėję plebiscitą, dalį tos provincijos atsiėmė, bet Vokietijoje dar pasiliko keliolika dešimčių tūkstančių danų. Jie reiškia separatistines tendencijas ir norėtų susijungti su Danija. Būdinga, kad tokiame atveiste, kaip Flensburgas, danai per paskutinius rinkimus surinko 34,6% balsų, taigi, daugiau kaip trečdalį.

Atidėję Paryžiaus sutarčių ratifikavimą, danai siekia paspausti Bonną ir pagreitinti derybas dėl danų mažumos buklės Šiaurės Šlesvige. Antra vertus, vokiečiai, norėdami sužlugdyti danų separatizmą, verčia Daniją įsiskaičiuoti pripažinti dabartinį sieną tarp abiejų valstybių. Pats danų-vokiečių ginčas yra mažmožis, palyginus su didžiulėmis problemomis, kurias turi spręsti senasis žemynas, bet jis vis tik yra būdingas Europai, kur vargu ar rasime daug sienų, kurios nebūtų ginčijamos.

Plačiuosius danų tautos sluoksnius jaudina ne tiek "didžiosios politikos", klausimai, kiek finansų ministerio Viggo Kampmanno sumanymas, nukreiptas prieš laivus, kursuojančius Oeresundo sąsmaukoje tarp Danijos ir Švedijos. Jau iš seno yra įsigalėjęs paprotis, kad Kopenhagos gyventojai, ypač moterys, naudojasi keltais ir plaukia į švedų (Perkelta į 3-čią pusl.)

Formozos kinai, pagyvėjęs karo veiksmams, pasiruošę susitikti priešą. JAV parūpintais ginklais.

D. Britanijos lietuviai

(Iš M. Bajorino pranešimo)

D. Britanijoje yra dvi lietuvių emigrantų rūšys: atvykusieji prieš didįjį karą senieji emigrantai, kurių bus apie 10.000, ir jaunoji emigrantų karta, kurios drauge su vaikais, moterimis ir seneliais susidarys apie 3.000.

Senieji emigrantai ypač stiprūs Skotijoje, kur turi visą eilę savų organizacijų. Kai kas iš jų yra aktyviai įsijungęs taip pat į naujosios emigrantų kartos organizacinę veiklą. Šiuo metu emigracija iš D. Britanijos yra jau veik sustojusi, todėl žymesnio mūsų tautiečių sumažėjimo D. Britanijoje laukti netenka. Žmonės pradeda kurtis. Medžiaginė padėtis nebloga. Vedusieji gyvena pakenčiamai, blogiau, jei tik vienas dirba ir turi didelę šeimą. Apskritai, D. Britanijos lietuviai turi susidarę tarp anglų neblogą vardą; ypač gerą vardą turi lietuviai darbininkai, kurie tuoju gauna darbą. Vienas kitas iš mūsų tautiečių jau yra ir prasimušęs. Visi inžinieriai dirba savo srityje, pvz., J. Vilčinskas, Baublys ir kt. Šiaip daugumas pragyvenimą pelnosi fabrikuose ar žemės ūkyje.

Esama ir apie 70 psichikškai susirgusių mūsų tautiečių. Tarp jų yra inteligentų ir paprastų darbininkų. Susirgusių procentas ne didesnis kaip kitų tautybių. Prie psichinių ligų pasireiškimo prisideda nenormalios gyvenimo sąlygos tremtyje, per

didelis jautrumas, tėvynės pasiilgimas, neviltis, ypač tų, kurių šeimos yra likusios Lietuvoje, ir visa eilė kitų priežasčių. Gydymas jų tuo sunkus, kad su patekusiais į anglų ligonines tie nežino, ką su jais pradėti. Visus psichikškai nesveikus pabėgėlius norėta sutelkti į vieną vietą, kur savaisiais tautiečiais rūpintųsi tos pačios tautybės gydytojai ar seselės. Tačiau tuo reikalu įteiktas sveikatos ministerijai projektas projektu ir paliko — toliau nenuveikta.

D. Britanijos Lietuvių Sąjunga yra pati didžiausia ir seniausia D. Britanijos naujųjų ateivių organizacija. Šiomet kovos pradžioje šaukiamas jos 7-asis suvažiavimas. DBLS turi apie 1.000 narių ir 40 skyrių. Dabar skyrių skaičius jau pastovus. Be Sąjungos, veikia keletas įvairių kitų organizacijų, kaip žurnalistų ar inžinierių S-gų D. Britanijos skyriai etc. Visos šios organizacijos sudaro D. Britanijos Lietuvių Bendruomenę. Tos bendruomenės narys yra ir DBLS. Kitur tokios konstrukcijos nėra. Tačiau faktiškai darbo daugiausia nudirba Sąjunga, nes ji turi didžiausią aparatą ir išplėstą savo skyrių tinklą. Tačiau šios rūšies konstrukcija yra specifinė tik D. Britanijoje.

Vargo mokyklų veikla iš viso penkos. Chory Skotijoje yra du, Londone vienas; scenos mėgėjų ratelių pats įžymusis yra Londono "Vaidila", kurio žinioj veikia ir choras, ir vaidybos būrelis, be to, sėkmingai reiškiasi Manchesterio ir Nottinghamo scenos mėgėjai, kiek silpniau — Bradfordo. Yra pasižymėjęs ir lietuvių kilmės filmų artistas Harvey-Skinkis, kuris kalba lietuviškai ir visur skelbia esąs lietuvis.

Lietuvių veiklai ekonomiškai pagrįsti buvo sukurta Lietuvių Namų B-vė. Met, norima, kad būtų išsiversta be aukų, bent nuo jų netektų priklausyti. Bendrovė yra įregistruota ir veikia pagal anglų įstatus. Jos nuosavybė yra Lietuvių Namai, spaustuvė ir senesniai nupirkti Lietuvių Sodyba. Namuose svarbiausios lietuvių organizacijos turi savo būstą. Bendrovė, darydama apyvartą ir gaudama pelno, gali dabar išlyginti susidarancius dėl "EL" leidimo nuostolius. Lietuvių Sodybą numatyta atidaryti vasarą. Prie jos telkiami globos reikalingi lietuviai seneliai, o drauge atidaroma ir vasarvietė, kad tuo būdu Sodyba galėtų verstis be aukų. Ten pat bus laabi geros sąlygos jaunimui poilsiauti ir skautams stovyklauti. Kiekviena šeima galės su vaikais praleisti porą savaitių drauge ir tuo pačiu prisidėti prie globos reikalingų savųjų tautiečių išlaikymo. Atsiliepiami apie Sodybą yra nepaprastai geri, žmonių pritarimas didelis: tam reikalui tik per kelias savaites sudėjo 3.000 svarų.

Pasaulio dėsniš nukrypo į Kiniją. Komunistai, užėmę mažą Yichang salą Tachen salyne, graso ne tik kitoms to salyno saloms, bet Pescadores salynui ir pačiai Formozai.

DEGTINĖ GELBSTI ANGLIJAI
Oficialiais duomenimis Anglija 1954 metais į kitus kraštus išvežė Scotch whisky už 109.200.000. Pusė tos sumos sumokėjo amerikiečiai... ir, žinoma, ją išgėrė.

Po šaltų dienų Europoje atėjo potvynio dienos. Vokietijoje išsilię Murr ir Neckar upės apsmė daug vietovių. Paryžiuje išsilię Senos upė daug tūkstančių gyventojų paliko be pastogių. Vanduo pakilo virš 24 pėdų.

Grįžkime Lietuvos bylos ginti

Vyriausiajam Lietuvos Išlaivinimo Komitete ir visuomenėje tebetrunkant nevaisingiems ginčams dėl įvairių kompetencijų, konsolidacijų bei reorganizacijų,

mes, šį pareiškimą pasirašančieji junginiai, sutarėme organizuoti derinti savo veiklą, siekdami, kad tai padėtų — sustiprinti pagalbą tautos atsparumui bei pasipriešinimui prieš nelaisvę, paskatinti politinių santykių kultūros ugdymą bei kovą su žalingais reiškiniais užsienio lietuvių veikloje.

palaikyti Lietuvos valstybės teisinio tęstinumo dėsnių pagrįstą bendradarbiavimą su užsieniuse veikiančiomis Lietuvos valstybės institucijomis.

Taip sutardami, mes neatmetame nuosirdžių ir viltingų pastangų bei bandymų sujungti vieningoje ar bent suderintoje veikloje visas laisvas mūsų tautos pajėgas Lietuvos nepriklausomybės bylai ginti. Tačiau laikome esant neleistina atidėlioti neribotam laikui tiesioginius visų laisvėje esančių lietuvių uždavinius.

Todėl ryžtames sava bendra iniciatyva imtis tautinių uždavinių, kiek jų atlikti bus įmanoma mūsų bei į mūsų kvietimą teigiamai atsiliepusios visuomenės jėgomis.

Rūpestingai Lietuvos problemų studijavimas, to studijavimo vaisių atitinkamas panaudojimas mūsų ir ypač kitų tautų visuomenėje ir pagal galimybę Lietuvos Kraštui informuoti — yra, mūsų įsitikinimu šiuo metu labiausiai reikalingi, bet vis dar apleisti ar tik pakrikai teatliekami darbai. Į juos ryžtames kreipti daugiausia dėmesio, nesisalindami, žinoma, ir nuo kitų Lietuvos nepriklausomybės bylai reikalingų uždavinių atlikimo.

Savo veikloje esame nusistatę atsižvelgti Lietuvos Diplomatines Tarnybos jos veikime galiojančią tvarką teikiama patarimų bei nusistatymų, turėdami galvoje, kad Lietuvos nepriklausomybės bylos gynimo sklandumas bei sėkmingumas esti tik kliudomas, jei vykdomas be prideramo ryšio su tebeegzistuojančiomis Lietuvos valstybės institucijomis.

Uždaviniams vykdyti, jėgoms sutelkti, darbo sąlygoms bei priemonėms parūpinti steigiamas

Lietuvos Nepriklausomybės Fondas.

Iš visų narių laukiame greitos ir energingos tautos lėšoms į fondą sutelkti. Visus tautiečius, pritariančius mūsų pasiryžimui, kviečiame darbu ir aukomis dalyvauti fondo sudaryme.

Lietuvos Nepriklausomybės Fondo vardas reiškia nuosirdžią intenciją ko tiksliausiai panaudoti fondą kovai dėl Lietuvos gyvybės, laisvės ir nepriklausomybės, neapsunkinant jo savitarpinių rungtyniavimų našta.

Ligi bus sudaryta nuolatinė fondo valdyba, mūsų junginių vadovybių sutartinai paskirta fondo organizacinė komisija atlieka organizacinį fondo tvarkymą ir pradeda lėšų telkimą. Jos įgaliotiniai kreipsis tiesiog į pritariančiuosius mūsų pasiryžimui.

Kviečiame visus palankiai sutikti fondo atstovus ne tik savo auka, bet ir talkininkauti, paskatinant ir kitus savo pažįstamus taip pat prisidėti prie fondo.

Kviečiame paremti mūsų pastangas, kad tartas žodis virstų apčiuopiama pažanga Lietuvos nepriklausomybės byloje.

Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
Lietuvių Rezistencinė Sąjunga
Lietuvių Tautinis Sąjūdis
New York, 1955 m. sausio 22 d.

Lietuvos Nepriklausomybės Fondo Organizacinėje Komisijoje yra: Leonas Virbickas, Kazys Siliūnas, Bronius Bieliukas, ir Bronius Nemickas. Adresas: LNF, c/o K. Siliūnas, 134-34 Franklin Ave., Flushing, N. Y.

Manoma, kad po šios konferencijos Maskva iš naujo ir mes ugnį į pačių vokiečių tarpą.

VISAM PASAULY

• JAV prezidentas Eisenhoweris pasirūpino gauti Kongreso įgaliojimą, kad Kinijos komunistams veržiantis užimti Pescadores salas ar Formozą, kurios kariniai yra labai svarbios, jis galėtų tuoj imtis visų apsaugos ir gynybos priemonių. Dar prezidentui Eisenhoweriui tik dėstant tokio įgaliojimo reikalingumą ir būtinumą, jau iš Maskvos pasigirdo, kad tai įžanga į trečiąjį pasaulinį karą.

• JAV pagaliau ryžosi uždrausti Sovietų Sąjungos piliečiams važinėti strateginiams svarbioms vietose ir jas fotografuoti. Maskva dėl to uždraudimo smarkiai reagavo per komunistų partijos organą "Pravda".

• JAV lėktuvnešiai — Essex, Kearsarge ir Yorktown — lydimi eilės kar laivų, paliko Manilos uostą ir pasuko į Kinijos vandenį. Viceadmirolas Alfred M. Pridi pareiškė, kad septintasis laivynas yra pasiruošęs visokiems veiksams.

• Maskva, norėdama į savo pusę daugiau palenkti Suomiją, buvo pasikvietę į Rusiją 100 įvairių Suomijos organizacijų narių ir juos visokiomis priemonėmis stengėsi įtikinti, koks ten geras gyvenimas.

• Formozos kinai susirūpino, kad JAV įtakingi pareigūnai, kaip prezidentas Eisenhoweris, valstybės sekretorius Dulles ir kiti pradeda per daug kalbėti apie abiejų Kinijų sutakymą ir tuo pačiu komunistinės Kinijos pripažinimą. Angliai tuo esą labai patenkinti, nes tai esąs išimtingas Amerikos posūkis.

Pareiškimas Vlikui

LTS atstovas Vlike T. Sidiškis sausio 14 d. įteikė Vlikui tokį pareiškimą:

"Lietuvių Tautinio Sąjūdžio vardu esu įgaliotas pareiškšti:

Kadangi Vliką sudarančios grupės 1954 m. liepos 24 d. vienbalsiu sutarimu konstitucinių Vliko nuostatų keitimą rezervavo savo pasitarimui, Vliko posėdyje svarstytas Vliko statuto pakeitimo projektas laikomas tik tą dalyką neigaliotų spresti asmenų nuomone, o Vliko statutas laikomas nepakeistas. Todėl Vliko ir Vykdamosios Tarybos Pirmininkų kadencija nuo 1954 metų gruodžio 31 dienos laikoma pasibaigusi.

Artimiausias Vliko posėdis tegali būti šaukiamas vadovaujančioms bei vykdomiesiems Vliko pareigūnams rinkti ligšioline, arba Vlike dalyvaujančių grupių pasitarimo teisėtai pakeista tvarka.

JAV KARINĖS BAZĖS

Jungtinės Amerikos Valstybės, stiprindamosios prieš komunistinę agresiją, yra įsteigusios 53 karines bazes Vokietijoje, Prancūzijoje, Didž. Britanijoje ir Šiaurės Afrikoje.

Iš 53 karinių bazių 40 yra operacinės bazės ir 13 administracinių, bet reikalui esant ir jas galima panaudoti operaciniams tikslams.

Artimiausiu metu planuojama įkurti dar 12 bazių, daugiausia Prancūzijoje ir Didž. Britanijoje.

I MASKVA

Sovietų Sąjungos svarbesniųjų postų pasiontiniai — iš Washingtono, Londono, Paryžiaus ir kitur, sukvieisti į Maskvą. Į Maskvą iškviestas ir faktinis Rytų Vokietijos valdytojas G. Puškin.

Neabejojama, kad pagrindinis pasitarimų tikslas — surasti naujų metodų trugdyti Vakarų Vokietijos apginklavimą. Iki šiol dėtos pastangos vaisių nedavusios. Esą, dabar didžiausias dėmesys bus nukreiptas į pačią Vakarų Vokietiją. Kaip žinia, antra didžioji Vakarų Vokietijos partija — socialdemokratai, priešingi ginklavimosi politikai, visad savo laikyseną rėmė noru dar kartą išbandyti Rytų-Vakarų Vokietijos suvienijimą derybose su Maskva.

Manoma, kad po šios konferencijos Maskva iš naujo ir mes ugnį į pačių vokiečių tarpą.

DIRVA

Lithuanian Weekly, published by American Lithuanian Press & Radio Ass'n VILNIS, Inc. (Non-profit), 1272 East 71 St., Cleveland 3, Ohio. Telephone: HEnderson 1-6344. Issued in Cleveland every Thursday. Editor: Balys Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance: In the United States — \$5.00 in Canada — \$5.50, elsewhere — \$6.50. Single copy — 10 cents.

Lietuviškas savaitraštis, leidžiamas VILNIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radio D-jos (Inkorp. ne pelnui), 1272 East 71 St., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: HEnderson 1-6344. Išleista Clevelande kas ketvirtadienį. Redaktorius: Balys Gaidžiūnas. Įregistruota kaip antros klasės siunta 1915 m. gruodžio 6 d., Clevelande pagal 1879 m. kovo 2 d. įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto: Jungt. Amerikos Valstybėse \$5.00, Kanadoje — \$5.50, kitur — \$6.50. Atsk. Nr. kainą 10 centų.

• Iš Vilniaus radijo pranešimų matyti, kad okup. Lietuvoje akcija "vykti" į Sibiro užkampius dar daugiau išplečiama. Ega, tiek Vilniuje, tiek Kaune, tiek Klaipėdoje ir kitur jaunuliai ir darbininkai prašosi patys ten siunčiami. Imami upac visokių rūšių specialistai.

• Urugvajuje įvykusioj VIII UNESCO konferencijoj lietuvių spaudai atstovavo Lietuvos pasiuntinybės Montevideo mieste spaudos attachė K. Čibiras.

• Nedidelė Stamfordio lietuvių kolonija parodė daug širdies ir meilės vargstantiems tautiečiams Europoje ir 1954 metais suaukojo pinigais \$402.50.

• Atlyginimai nacių persekiojimo aukoms vis dar keičiami. Svarbus "Bundesentscheidungs-gesetz" yra pakeistas 1954. 11. 24 d. ir pagal tą pakeitimą aukos savo pretenzijas gali pranešti dar iki 1955. X. 1 d. Išleisti to įstatymo vykdymo nuostatai, kurie liečia mirties atvejus ir nustato įpėdinių teises į pensiją. Greitu laiku bus išleisti nuostatai, kuriais nustatomas atlyginimas už sveikatos nefekimą.

Iki 1955. IV. 1 d. numatoma išleisti įstatymo papildymą, kuriuo bus nusakyti atlyginimo atvejai užsienio pogrindžio veiklos aukoms, t. y. nukentėjusiems to pogrindžio veiklos dalyviams.

• Vasario 16 gimnazija numato išleisti rėmėjų ženklelį, metalinį, prisegamą. Jis skiriamas

tik nuolatiniais Vasario 16 gimnazijos rėmėjams, jiems pagerbti ir atžymėti jų nenuilstamą pasiaukojimą lietuvių švietimo reikalui.

• S. Žymantas, D. Britanijos Lietuvių Sąjungos Centro Valdybos vicepirmininkas ir Lietuvių Rezistencinės Santarvės vicepirmininkas, buvo nuvykęs į Romą dalyvauti Liberalų Internacionalo vykdomojo komiteto posėdyje.

• Gabijos leidykla (335 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.) atsiuntė paminėti dvi knygas. Tai Pulgio Andriūšo romaną **Tipelis**, 240 psl., įrišta į kietus viršelius, kaštuoja \$3.00 ir **Leonardo Zitkevičiaus Daiktai ir nuorūkos**. Pastaroji knyga — lyrinės ironijos. Kaštuoja \$1.00. Knygos gaunamos leidykloje ir Dirvoje.

• Terros leidykla (748 West 33 St., Chicago 16, Ill.) atsiuntė paminėti Balio Sruogos **Milžino Paunksmė** ir Thor Heyerrahl **Kon-Ti**. Balio Sruogos **Milžino Paunksmė** 173 psl., didelio formato, kaštuoja \$2.50. Viršelio aplankas Albino Bielskio. Kon-Ti Stasio Vainoro versta iš norvegų kalbos. 414 psl., kaštuoja \$3.75. Knygos gaunamos leidykloje ir Dirvoje.

Mūsų rėmėjai

Prenumeratą pratęsdami Dirvos fondui aukas atsiuntė:

Gelazius J. Chicago	\$1.00
Grigaitis J. Chicago	2.00
Kasakaitis K. Chicago	1.00
Pimpė Alf. Chicago	5.00
Penikas J. Maspeth	2.00
Petrulaitis K. Worcester	1.00
Mažeika V. Chicago	2.00
Svilas B. Detroit	2.00
Asevičius St. Cleveland	1.00
Iljasevičius S. Detroit	1.00
Cirkelis T. Woodhaven	1.00
Butkūnas A. St. Charles	3.00
Bačasaus K. Brooklyn	2.00
Bartkus T. Canada	1.00
Dainys Vl. Brighton	1.00
Krakauskas Alf. Chicago	2.00
Kudirka Ant. Waterbury	2.00
Michelevičius Pr. Chicago	1.00
Mičulis P. E. Chicago	1.00
Eigelis J. Chicago	2.00
Zurauskas J. Rochester	1.00
Stanaitis F. Albany	1.00
Ziogas W. Allentown	2.00
Stanionis Pr. Detroit	2.00
Virbickas K. Philadelphia	2.00
Stankus S. Chicago	5.00
Nasvytis St. Cleveland	5.00

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Norvest Medical Center
2336 West Chicago Ave.,
Chicago 22, Ill.

VAL: 1-330, 6-830 p. p. pirmad., antrad., ketvirtad., penktad., 10 ryto — 1 p. p. trečiadieniais 12-4 p. p. šeštadieniais.

Dr. I. Kuras Ramunis
Spec. KODIKIŲ ir VAIKŲ LIGOS
VAL: darbo dienomis 3-5 ir 6-8 v. v. išskyrus trečiadieniais 6-8 v. v. šeštad. 10-12 v. r. — 1-3 v. p. p.
7156 S. Western Ave.
MEDICAL CENTER
TEL: Kabineto REpublic 7-1168
Buto: WAilbrook 5-3765

IR

Dr. Jaras Ramunis
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VAL: antrad. ir ketvirt. 7-830 v. v. šeštad. 3-5 v. p. p. ir pagal susitarimą

Dr. Juozas Bartkus
Tel. office ARmitage 6-0161
Tel. buto GRaceland 2-9203

Cijunskas J., Cleveland 2.00
Bruskevičius A., Canada 2.00
Zidonis M., New Haven 5.00
Švarcas Jonas, Cleveland 1.00
Barauskas J., Cleveland 1.00

Visiems aukotojams reiškiamė nuoširdžia padėką.

IŠKILMĖS TORONTE

Sausio mėn. 16 d. Toronto tautinės minties lietuviai atvėrė naują veiklos lapą. Po viešųjų kalbų buvo paminėta šviesi a. a. Antano Smetonos — Lietuvos valstybės prezidento ir Vasario 16 dienos akto signataro atmintis.

Iki šiol Kanadoje velionį kukliai prisimindavo skautai. Mirties metinių progą užpildydavo pamaldas ir tuo viskas pasibaigydavo.

Siemet iniciatyvos ėmėsi Tautinės Sąjungos Toronto skyrius. Tuoju buvo atsiradę ir traukėdumų, spaudimo iš visų pusių. Tačiau energingo ir veiklaus pirmininko dėka, opozicijos buvo nugalėtos ir įspūdingas minėjimas surengtas.

Minėjimo dieną abejose parapijose buvo atlaikytos pamaldos, o Tėvų Pranciškonų Teatro salėje įvyko pats minėjimas. Jį atidarė Tautinės Sąjungos Toronto skyriaus pirmininkas E. Valys. Trumpai charakterizavo velionies asmenį ir paprašė gausius dalyvius jo atmintį pagerbti atsisojimu.

Konsulas V. Gylis prezidento A. Smetonos asmenį apibūdino prieš ir po Nepriklausomybės atgavimo.

Pagrindinę minėjimo kalbą pasakė Tautinio Sąjūdžio pirmininkas Vincas Rastenis. Jo kalba buvo ypatingai jautriai išklausyta. Didesni ir mažesni, tarimieji A. Smetonos priešai, po paskaitos tikrai sušvelnėjo. V. Rastenis vieniems pataikė į širdį, o kitiems į sąžinę. Po paskaitos girdėjos daug balsų, kad paskaitininkas buvo augštumoje, nieko neužgavo ir teisybę pasakė.

Minėjimo koncerte programą išpildė smuikininkė E. Kuprevičiūtė ir pianistas A. Kuprevičius.

E. Kuprevičiūtės smuiko rečitalis, akomponuojant A. Kuprevičiui, praėjo su gražiausiu pasisekimu ir klausytojų susižavėjimu. Anot "Tėviškės žiburių" — tai būta vieno iš geriausių koncertų Toronte.

Po koncerto Lietuvių Namuose įvyko L.T.S. Toronto skyriaus suruošta arbatėlė.

Arbatėlės metu buvo pasakyta daug kalbų iš visų srovių atstovų, kurių svarbesniasias mintis tenka prisiminti. Adv. R. Skipitis iš Chicago, ypatingai apsidžiaugė tokia staigmena, su tikta Toronte, kada pagerbiamas ir minimas, kaip jis pasakė, mūsų prezidentas. Jis pabrėžė, kas negerbia savo vadų, savo prezidentą, tas negerbia pats savęs, tai nėra susipratęs žmogus.

Toronto krikščionių demokratų šulys — Lietuvių Bendruomenės Kanadoje Kultūros Fondo pirmininkas p. Rinkūnas pagyrė minėjimo organizatoriaus pažymėjimą, kad tai esąs žingsnis pirmyn sueiti į bendrą kalbą visoms srovėms. Bet tarp kitko nepamiršo pabrėžti ir tai, kas

jam aktualu, t. y., kad Kultūros Fondas stengsis apjungti visus ir visas veiklos sritis, atseit, švietimą, mokyklas, stipendijas, premijas, bibliotekas ir t.t.

Jam atsakydamas V. Rastenis — pasidžiaugė, kad būtų gražu, jeigu tas Fondas visus apjungtų, bet, sako, bijau, kad tame žodyje: apjungti, nepasikeistų raidė "a" į "p" ir tada vieton apjungti, gautysis pajungti. Tada būtų jau blogiau. Pastaba, sukelusi garsaus juoko salėje, smigo į širdis kai kam ir kai kas "išnyko" iš salės nepastebimai.

Labai graži ir pagirtina kalbą pasakė taip pat krikščionių demokratų oratorė ir švietimo vadovė Izabelė Matusevičiūtė. Ji iškėlė a. a. A. Smetonos nuopelnus kaip aušrininko, kultūrininko, mokslininko, publicisto, visuomenininko ir kaip didelio patrioto — kovotojo. Jos kalba, aišku, susirinkusiems opozicijų vadams buvo nesmagus šaltas dušas.

Bendrai paėmus visi sveikino ir gyrė minėjimą, kaip vieną precedentą ir didelį šuolį pirmyn į darnų susigiedojimą bendram darbui.

Kadangi V. Rasteniui tą dieną sukako 50 metų, tai arbatėlės gausūs svečiai sugiedojo jam ilgiausių metų ir palinkėjo sekmes ateitai.

E. Kuprevičiūtė, dėkodama už jai pareiktą nuoširdumą ir gražų priėmimą, pareiškė viltį, Toronte nepamiršti ir su koncertais dar apsilankyti.

Sugiedojus Himną arbatėlės dalyviai nenoromis skirstėsi iš taip nuotaikingo, darnaus ir vertingo pobūvio.

Abu Kanados laikraščiai — Nepriklausomoji Lietuva ir Žiburiai gražiai atsiliepė apie iškilmes, tik Brooklyno Darbininkų korespondentas, greičiausia snaudęs prakalbėse ir nugirdęs ne tai kas buvo kalbėta, nieku prirast. Bet Darbininkui tai įprasta.

Dirvos koresp.

WATERBURY

METINIS WATERBURY SKYRIAUS SUSIRINKIMAS. NAUJA VALDYBA

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Waterburio skyriaus metinis susirinkimas įvyko sausio 16 d. 48 Green St. salėje. Pirmininkavo Mykolas Gureckas.

Iš valdybos pranešimo paaiškėjo, kad skyrius surengė iškilmingą a. a. prez. Antano Smetonos 10 metų mirties minėjimą, suruošė du vasarinius piknikus. Veikliai dalyvavo ALTA rybos veikloje, šalpos bei kultūros darbuose.

Šiais metais nutarta remti šeštadienines liuanistikos mokyklos reikalus, remti Vasario 16 gimnaziją Vokietijoje, lietuvišką spaudą ir kt.

Svečias kalbėtojas, Dr. Br. Nemickas iš New Yorko, plačiai apibūdino dabartinę padėtį Vliedje ir ką būtinai reikia daryti, kad būtų išvengta galutinio sumuikimo.

Po pranešimo buvo eilė klausimų, į kuriuos paskaitininkas atsakinėjo labai rimtai ir nuodugnai. Susidarė įspūdis, kad dabartinės suirutės pasėta "piktžolių sėkla" Reutlingene, pradeda pasireikšti tarpe ideologinių organizacijų Amerikoje. Nėra paslaptis, kad dabar lietuvių visuomenė žymiai suklaidinta ir suerzinta. Jau pribrendęs laikas "piktžolės" rauti. Kadangi Amerikos Lietuvių Taryba kalba ir veikia visų Amerikos lietuvių vardu, tai jos uždavinys užimti pozityvią Lietuvos laisvinimo liniją ir pasakyti: jūs, VLIKO ponai, sutvarkykite savo žalingus veiksmus; jūs, ponai pirmininkai, liaukitės ruošti kartuvų kilpas kitiems, nes jos visiems kenksmingos.

Skyriaus susirinkime buvo pasveikintas garbės narys prof. Jurgis Žilinskas, kuris lietuvių gydytojų organizacijos buvo išrinktas garbės nariu. Skyrius

didžiuojasi turėdamas tokį garbingą ir energingą narį, kuris visuomet lanko susirinkimus, nuoširdžiai prisideda prie veiklos stiprinimo.

Skyriaus valdybą 1955 metais išrinkta — Dr. M. J. Colney pirm., Mykolas Gureckas vicepirm., Juozas Valauskas rašt., Albinas Kušlis ižd., Antanina Colney fin. rašt., Walter Zambauskas ir Mykolas Tonkūnas nariai, Chester Bugushas ir Antanas Kudirka revizijos komisijos nariai.

Skyriaus valdyba pareiškė žodžiu ir laišku nuoširdžią padėką Walter Zambauskui už davimą nemokamai savo vasarvietės skyriaus piknikams ir už visą kitą paramą skyriui.

Waterburio skyrius sveikina Vincą Rastenį jo 50 metų gimtadienio proga ir linki mielam suaktyvininkui ilgiausių metų, stiprios sveikatos ir ištvermės privačiame gyvenime ir nemažėjančios energijos visuomeniniame.

Po susirinkimo sekė šeimyniškas pobūvis su užkandžiais, kuriuos paruošė mūsų malonios šeimyninės — M. Gureckienė, F. Ledeikienė.

Sekantis skyriaus susirinkimas įvyks vasario 20 d. 48 Green St. salėje. MJC

WELLAND

A. A. ANTANO SMETONOS MINĖJIMAS

Sausio mėn. 16 d. K. L. S. Wellando skyrius suruošė buvusio Lietuvos prezidento Antano Smetonos 11 metų mirties suaktyvių minėjimą. Pamaldas atlaikė pranciškonas kun. Mikalaušas. Vargonais grojo p. Paulionis. Garbės sargybą prie lietuvių tautinės ir angliskos vėliavų nešė Zalgirio skautai.

Oficialioji minėjimo dalis prasidėjo kun. Mikalaušo maldele. Labai įdomia paskaita skaitė iš Montrealio svečias St. Kęsgalla. Paskaitininkas priminė, kad A. Smetonos tautiniai darbai labai dideli ir vienoje paskaitoje jų neįmanoma apžvelgti. Bet kiek minėjimo rėmėjai leido, jis iškėlė daug įdomių dalykų, kurie gal ir ne visiems buvo žinomi. Iš visuomenės galima buvo pastebėti jautrų dėmesį, kad ir į tuos įvykius, kai prieš antrą kartą permant A. Smetonai prezidento pareigas Kaune komunistai laisvai švaistėsi terorizui žmones už nepagerbimą bolševikų vėliavos, o Lietuvos studentams visai neleidė demonstruoti, juos išsklaidant labai grubiomis priemonėmis.

Minėjimas sutraukė gražų būrį žmonių. Taigi Niagaros pusiasalio Tautinės Sąjungos žmonių garsus skambintis, kad jie gali žengt tvirtu ir drąsiu žingsniu.

I. Smilga

KRYŽIUOCIAI
H. Sienkievičiaus garsų istorinį romaną savo puslapiuose spausdina KARYS — 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. — pradėdamas 1955 m. sausio numeriu.

Siunčiu prenumeratą \$5.00 už 1955 m., prašau siųsti man KARI.

Vardas, Pavardė

Adresas

SAULĖS RŪSTYBĖ
SAULĖS RŪSTYBĖ yra knyga (romanas), kuri sako savo skaitytojui: Skaitai mane, nes myli, o nemylėti negali, kada mane skaitai. Ir iš tikrųjų taip yra, nes labai gausaus ir įvairaus Amerikos lietuvių gyvenimo čia aprašoma tik ta dalis, kuri sužavė žmogaus širdį ir praturtina jo sielą.

312 psl., kainą \$3.00. Rašykite: Dr. Alg. Margeris, 3325 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

(15)

DIRVA

atlieka įvairius spaudos darbus. Jūs galite pigia kaina atsispausdinti profesines korteles, įvairius blankus, vakarams biletus, vestuvių pakvietimus, plakatus ir kt.

Užsakymai priimami ir paštu.

DIRVA — 1272 East 71 St.
Cleveland 3, Ohio
Telef.: HE 1-6344

TUOJ ISIGYKIT ŠIAS KNYGAS!

Anglų kalbos gramatika	2.00	Medžio raiziniai	5.00
J. Kukanauza		Ign. Končius	
Anglų kalbos gramatika	1.00	Milžino paunksmė	2.50
V. Kamantauskas		Balys Sruoga	
Anglų kalbos skaitymas	2.00	Mėnuo vad. medaus	2.50
V. Minkūnas		N. Mazalaitė	
Anoj pusėj ežero	1.50	Mėškiukas Rudnosiuukas	2.00
P. Andriūšis		Vytė Nemunėlis	
Aukso kirvis	2.50	Namai ant smėlio	2.00
Juozas Švaistas		J. Gliada	
Aukštųjų šimonių Likimas	3.50	Nemunas	2.50
Leva Simonaitytė		St. Kolupaila	
Apie laiką ir žmones	2.50	Ora pro nobis	4.00
J. Aistis		J. Gliada	
Andra Žemaičiuose	2.20	Orfėjaus medis	3.00
VI. Andriukaitis		A. Nyka-Niliūnas	
Būkite sveiki	2.00	Po Tėvynės dangum	2.00
Dr. S. Biežis		Žodžiai vytės Nemunėlio.	
Baltasis Vilkas	1.00	Paveikslai V. Augustino	
K. Binkis		Pragaro pošvaistės	3.50
Balutis	1.50	V. Alantas	
J. J. Bačiūno leidinys		Pirmas rūpestis	2.00
Buriavimas ir jūrininkystė	2.00	Jurgis Jankus	
B. Stundžia		Pietų vėjelis	1.00
Didžioji kryžkelė	2.00	Vytė Nemunėlis	
B. Bradžionis		Paklydę paukščiai I	2.20
Duktė	2.40	Jurgis Jankus	
Alė Rūta		Paklydę paukščiai II	2.60
Daiktai ir nuorūkos	1.00	Jurgis Jankus	
Leonardas Zitkevičius		Pietų kryžiaus padangėje	4.50
Don Kamiliaus mažasis pasaulis	2.50	Sudarė Gaučys	
Guareschi		Paskutinis Prūsų sukilėlis	2.00
Didžiosios atgailos	3.50	M. Springborn	
R. Spalis		Petras Širvokas	2.70
Doleris iš Pittsburgho	0.80	Juozas Švaistas	
Stepas Zobarskas		Po raganos kirviu	1.50
Eldorado	1.00	Jurgis Jankus	
J. Švaistas		Pabučiavimas	1.50
Gyvačių lizdas	2.30	J. G. Grūdas	
Francois Mauriac		Pietų pasakos	3.00
Galvės Berniuko Nuotykių	5.00	V. Krėvė	
R. Spalis		Raudoni batukai	1.50
Gimdytoja	1.75	Jurgis Savickis	
Francois Mauriac		Ramybė man	0.80
Gabija, literatūros metraštis	6.50	J. Kėstas	
Gintariniai vartai	2.00	Sudie, pone Čipse	0.75
N. Mazalaitė		James Hilton	
Gyvulių ūkis	1.00	Strėlė danguje	2.00
George Orwell		Henrikas Radauskas	
Giesmė apie Gediminą	2.00	Silkai ir vilkai	1.00
B. Sruoga ir V. Petravičius		Runcė Dandieris	
Kryžkelės	3.50	Senųjų lietuviškų knygų istorija	3.00
A. Vieniulis		V. Biržiška, kiet. virš.	
Kaimynai	2.50	papr. virš.	
J. Paukštelis		Saulutė debesėlius	1.50
Kaip jie mus sušaudė	1.80	L. Zitkevičius	
J. Petraitis		Sventieji akmenys	2.00
Kuprelis	2.00	Faustas Kirša	
Ignas Seinius		Sventoji Lietuva	3.00
Konradas Valenrodas	1.50	Jurgis Savickis	
Adomas Mickevičius		Teresė Neumanaitė	3.00
Keliai ir kryžkelės	2.50	J. Burkus	
Putinas		Tolmieji kvadratai	2.00
Kon - Tihi.	3.75	J. Grišmanauskas	
Thor Heyerdahl		Tautosakos Lobynas	3.00
Kaimiečiai	3.00	J. Baly	
V. S. Rykmont I-II-III-IV		Tipelis	3.00
I ir II dalis	po 3.00	Pulgis Andriūšis (įrišta)	
III ir IV dalis	po 3.50	Tomas Nipernadis	2.50
Kudirkos raštai	5.00	August Gailit	
Kregždutė I	1.50	Tarp pelių ir vyrų	1.25
A. Rimkūnas		John Steinback	
Kregždutė II	2.75	Užgesęs sniegas	2.50
A. Rimkūnas		Aloyzas Baronas	
Kiškučio vardinės	1.50	Ugnies pardavėjas	1.00
Stasys Džiugas		Balys Rukša	
Lietuvos Istorija	3.00	Uzdraustas stebuklas	2.90
Sruogienė		Užuovėja	3.50
Lietuvių Kalbos Istorija	3.00	M. Katliškis	
Dr. P. Jonikas		Stasius Būdas	
Lietuvos pinigai	5.00	Vanagaitis	2.00
Juozas K. Karys		monografija	
Lyrikos kraitis	2.50	Valerijono lašai	1.00
Mikuckis		Dr. S. Aliūnas	
Loreta	1.80	Vilnius tarp audrų	5.50
Stasius Būdas		J. Cicėnas (įrišta)	
Lietuva	2.75	Vėlykų pasakos	1.00
A. Bendorius		N. Butkienė	
Laiškai žmonėms	2.00	Vyturėliai Laukuose	0.75
G. Papini		Vikt. Simaitis	
Lietuvių kalbos vadovas	4.50	Trylika nelaimių	1.25
Red. prof. Skardžius		R. Spalis	
Moters širdis	2.60	Vaių knygelė	1.80
Guy de Maupassant		M. Valančius	
Lietuvių Literatūra	2.00	Varpai skamba	2.50
Pranas Naujokaitis		Stasius Būdas	
Lietuvių kalbos gramatika	1.25	Taupioji Virėja	2.00
Dr. A. Šešplaukis		Žemaičių krikštas	2.50
Visos knygos siunčiamos paštu. Užsakant pinigų siųskite:		P. Abelkis	
		Žemaitis nepražus	3.00
		Balys Sruoga	

Tėvai ir tėvai

BEN. BABRAUSKAS, Chicago

Šikart nieko nekaltinsim, tik konstatuosim: kartais ir šitok-
sai kelias turi prasme.

Kaltinta ir tebekaltinama vie-
nuolės mokytojos, kad jos, su-
laukusios netikėtos lietuvių
bangos, ne tik pačios jų nešne-
kina gimtąja kalba, bet ir tar-
pusavyje draudžia jiems lietu-
viškai kalbėtis. Praėjo jos pen-
keri metai, ir konstatuojame
tvirtą faktą: toji lietuvių
banga šiandien, jau ir nedrau-
džiama, savo tarpe nebekalba
lietuviškai. Tik su tėvais dar...

Tėvai pradžioje mažiausiai
kaltinta, ypač, kad ne kas kitas,
tik tėvai viešai reikė susirūpini-
ma būsimojos kartos lietuvių.
Atrodė, kad šimtas rėkia tūk-
stančių vardu. Deja, taip tik at-
rodė. Toji šimtinė (savaime aiš-
ku, šis skaičius imamas ne ma-
tematinio tikslumu, tik kaip
mažybės simbolis) ir šiandien
liko ištikima tautos kraujo sau-
gotojai, o anie tūkstančiai ramiai
sau slypi prisitaikymo užuovė-
joje. Geriausi atveju savo įpe-
diniam išrašo vieną kurį mė-
nesinį (!) laikraštį: dviejų,
mat, jau būtų perdaug. Ir taip
tėvų sąžinė pasidaro rami, ypač,
jei dar vaikas lanko šokių ar
tokią lietuvišką mokyklą.

Metai iš metų einant į aug-
tesnį skyrį, angliškų knygų
prisikrauna stirtos, o lietuviškos
knygelės nė pavyzdžiui dažnai
nerastum. Iš anksto apsiginu-
nuo priekaištų: ne iš vieno apie
šimtus sprendžiu. Turiu progos
arčiau susidurti su šimtais mū-
sų besimokančio jaunimėlio: ir
mokau, ir stebiu, ir tyrinėju juos
— ne tik mokykloje, bet ir ta
ar kita proga pas juos nuvyk-
dama.

Tų gyvų duomenų dar nega-
na. Žinome, kiek mažai pasirodė
knygų vaikams ir jaunimui pa-
stariesiais keleriais metais. Bet
rekordą bus sumušę 1954 metai:
ne tik Velykoms, ne tik Kalė-
doms, ne tik ko specialaus va-
saros atvangai, bet iš viso per
tuos metus neišleista nė vienos
knygos jaunimui. Ir todėl visai
teisingai Rašytojų Dr-jos prane-
šimuose, siuntinėjamuose LRD
nariams, tuo reikalu pakaltinti
tėvai neperka savo vaikams kny-
gų.

Leidėjai šiuo atveju nekalti.
Net ir tie, — jų eilė čia galėčiau
suminėti, — kurie dvejus ar
trejus metus (!) leidžia žinomo

autorius pasakas ar apsakymė-
lius vaikams, bet iki šiol to vie-
nintelio autorinio egzemplio-
riaus iš rankraščių spintos ne-
išleido dar į spaustuvių... Pa-
klauskite Bendriją, kodėl jos
viena iš pirmųjų knygų (tikrai
puiki!) B. Vaivorytės Viltrakių
vaikai, gavusi 1952 m. Jaunimo
literatūros premiją, nebeskati-
na tolimesnių tos srities leidi-
nių. Paklauskite Lietuviškos
Knygos Klubą, ar nerengia II
laidos L. Žitkevičiaus 1953 me-
tais premijuotosios meistrų
eilėraščių knygos Saulutė debe-
sėliuos... Atsakykime patys už
leidėjus: tų premijuotų ir kitų
nepremijuotų vaikų knygų stirtos
prikrautos. Tik ne ten, kur
vaikai tegul dar ir lietuviškai
kelia bei gula, bet... J. Karve-
lio knygyne, maisto krautuose,
leidyklų sandėliuose.

Iš kitos pusės žinome, kad
jaunimo knygų šiandien leidžia-
ma visai nedidelis tiražas, kuris
jei būtų visas išparduotas, tada
tik apmokėtų spausdinimo ir
ilustravimo išlaidas. Gal dar ir
autoriumi tektų kokia šimtinė
"honoraro", tiksliau sakant,
bent už perrašymą mašinėlė.
Bet kadangi tėvai nesidomi tuo,
kas išleista, tai net ir Rašytojų
Dr-jos pirmininkas, ginąs rašy-
tojų reikalus, šituo atveju netu-
ri pagrindo smerkti leidėjų.

Ne iš tuščio minėta šimtas
lietuviškų tėvų — iš kokių gal
penkių tūkstančių bendro jų
skaiciaus. Tą šimtinę istoriniu
dokumentu užfiksavo 1952 me-
tais poetas Petras Pilka. Tais
metais Pilka pasiskelbė išlei-
džias savo eiliuotą pasakojimą
vaikams ir įsakmiai pažymėjo,
kad tos knygos tebus spausdi-
nama tiek, kiek jos iš anksto
užsisakys. Autoriaus pranešimą
įsidėjo daugybė laikraščių, jų
tarpe ir Dirva. Jeigu iš kelių
dešimčių tūkstančių tų visų lai-
kraščių skaitytojų būtų atsiradę
koks neišprūsėlis, kuriam
būtų buvęs negirdėtas penkių
poezijos knygų autoriaus var-
das, tai ir tokiame turėtų pakak-
ti fakto, kad pranešimas (ne
skelbimas) spausdinta visų lai-
kraščių. Per porą mėnesių pasi-
rodė toji Petro Pilkos knyga
"Žvirbliai Inkilėnuos", kurios
tiražas pažymėta — šimtas egz. !
Tai yra aiškus dokumentas, jog
neturime nė pilno šimto tėvų,
kurie rūpintųsi savo atžalų lie-

tuvybę. Atsimenu, spaudoje dar
pareikšta lyg ir priekaištų, kad
knyga, nors ir daliai išleista,
bet nepaveiksluota... O ar pa-
galvota, kiek pinigų turėjo pri-
dėti pats autorius, išleisdamas
šimto su viršum puslapių
100 egz. tiražo savo knygą, te-
imdamas, rodos, po \$1.50? Au-
torius šiuo atveju pasiėlgė gar-
bingai: išleido knygą tik šim-
tui vaikų. Bet ar sąžininga rei-
kalauti tokio žygio pakartojimo
iš to paties ar kitų autorių, ži-
nant, kad knyga vos apsimoka
tada, kai jos paskleidžiama bent
tūkstantis egz. ?

Ne tik mažiau žinomų vaikų
literatūros kūrėjų, bet ir pačių
mūsų tos srities klasikų likimas
panašus. Prieš porą metų suti-
kęs klausiu Vyte Nemunėlį, kiek
jis mokėjęs dail. P. Osmolskiui
už gražias Pietų vėjelio ilustra-
cijas. Klasikas autorėlis trenkė
atsakymą it iš patrankos:
"Kaipgi ir iš kur aš mokėsiu
dailininkui, jei skaitytojui
spaudos išlaidų dar neapmokė-
jo..." Vadinasi, nei autorius,
nei dailininkas — abu vaikų li-
teratūros klasikais — už darbą
negauna nė surūdijusio cento.
Po to, aišku, ilgus metus nebe-
mata vaikučiai Vytės Nemunė-
lio: prie jo durų kaba skelbimas
apie neribotas atostogas.

Dažnas autorius kreipiasi į
Rašytojų Dr-ją, kad ši surastų
leidėją. Leidėjų atsakymas
skamba kaip taisyklė: "O ar
pats autorius sumokės dailin-
kui už iliustravimą?" Jei sumo-
ka, tai leidžias dar pažiūrės, ko-
kie to dailininko piešiniai — gal
ir sutiks išleisti. Bet greičiau-
sia ne. Štai autorius ir dailin-
kas, gyveną Europoje, suranda
leidėją Amerikoje ir sutaria su
juo. Leidėjas, gavęs rankraštį
ir iliustracijas, nebeleidžia: jam
nepatinka modernūs piešiniai.
Niekas nepadeda nė autoriaus
vardas, autorius, kuris yra vy-
riausias pasakojamosios vaikų
literatūros klasikas, jau kelioli-
ka knygų išleisdamas vaikams. To
vieno autoriaus šiandien turima
geras pustuzinis parengtų spau-
dinių knygų vaikams: originalių
pasakų, stilizuotų liaudies pasa-
kų, pasakėčių... Kitas gyvas
pavyzdys gyvena Kanadoje. Kam
nežinomas mūsų šauniojo vaba-
lų bei vabzdžių gyvenimo vaiz-
duotojo vardas? Lietuvoje leidė-
jai jam mokėjo avansus, dar nė
nematę rankraščio. Autorių, ku-
rie turi parengtų spaudai kny-
gų vaikams, surašyčiau visą ei-
lę, pradedant Bostonu, Roches-
teriu, Detroitu, baigiant Chicago.
Ak, ir pačiame Clevelande, mie-
las redaktorius, kasdien sutin-

Ir Danija priešinasi

(Atkelta iš 1 psl.)

pakrantes, kaip antai Malmo,
Helsingborgą ir Landskroną, ir
ten pigesnėmis kainomis prisi-
perka kai kurių gėrybių. Nusi-
pirkusi kilogramą kakao, kelias
dežutes sardinijų, kiek riešutų,
migdolų ir marcipano, kopenha-
gietė grįžta patenkinta namo,
apskaičiavusi, kad jau visa ke-
lionė "apsimokėjo". Iš kitos pu-
sės važiuoja į Daniją ir perkasi
mėsos, sviesto, sūrio ir kitų
maisto produktų. O jeigu švedei
dar pavyko be maito atsivežti
bonką "aquavito", ji jaučiasi vi-
siškai laiminga, nes alkoholis

kate autorių, kurio eiliuotą pa-
saką vaikams teko siųlyti leidė-
jams nuo Los Angeles ligi Lon-
dono. Deja, be pasekmių.

Dar katastrofiškesnė padėtis
dramos žanro. Pavykęs Cleve-
lando Kultūros Fondo dramos
konkursas pakibo pusiaukelėje.
Rasta septynetas ar aštuonetas
tinkamų vaidinti veikalų, bet iki
šiol neišleista nė vieno. O buvo
kreiptasi į įvairias leidyklas: ir
europines, ir amerikines. Premi-
juok nepremijavęs, kalbink lei-
dyklas nekalbines, o reikiant
vaidinti — eik ir kuiskis po 50
metų amžiaus šiukšlyną.

Tikrai labai blogas ir deginan-
čiai skaudus, Dirvos redakto-
riaus žodžiais, reikalas. Dirvos
Nr. 2 jautriai į tą dalyką at-
kreipta dėmesys, tai ir aš Dir-
vos skaitytojams stengiausi jį
atvirai nušviesti. Baigdamas pa-
brėžiu, kad šį kartą tėvai sąmo-
ningai nekaltinta, tik konstatuo-
ta: yra tėvų ir tėvų (abeji, žino-
ma, be kabučių, kadangi tie ir
anie yra tikri tėvai, neabejotini
savų vaikų savininkai...). Iš-
vada paliekama padaryti tiems,
kurie šalia vaikų turi dar ir lie-
tuvio sąžinę.

Švedijoje vis dar griežtai nor-
muojamas.

Suprantama, kad keltai dieną
iš dienos, o ypač savaitgaliais,
būna sausakimšai pripildyti ke-
leivių, kurie praleidžia "anoje
pusėje" daugy daugiausia pus-
antros dienos. Daug kam sma-
gumo sudaro ne tiek pirkiniai
Švedijoje ar Danijoje, kiek pati
kelionė, trunkanti tik pusantros
valandos. Mat, keltuose negalio-
ja maitų nuostatai ir ten galima
nusipirkti cigarečių ir šokolado
be maito ir išgerti pigaus gėri-
mo. Daugelis žmonių visą keli-
onę ir praleidžia prie baro ar
stovėdami eilėse prie kioskų.
Tos kelionės pavirto savotiška
pramoga, tam tikru sportu. Kai
kas jas vadina neturtingų žmo-
nių kelione į Rivierą!

Ir štai danų finansų ministe-
ris, įsiekdamas naujų pajamų
šaltinių, rengiasi panaikinti
maitų laisvę keltuose, plaukio-
jančiuose tarp Danijos ir Šve-
dijos. Jis jau tuo reikalu susita-
rė su savo švediniu kolega, ku-
rio šalyje ypač keliamas triukš-
mas dėl alkoholio vartojimo ke-
lionių metu. Galima įsivaizduo-
ti, kad tokia priemonė sukėlė di-
žiausią protestų audrą. Ne tik-
tai šeiminkės ir jų vyrai šau-
kia. Taip pat krautuvininkai pa-
krantių miestuose siunčia į mi-
nisterijos delegacijas, nes drau-
dimo pasąkoje sumažės jų apy-
varta.

Tiek Kopenhagos, tiek Stock-
holmo vyriausybės jaučiasi nes-
magiai. Dar taip neseniai vi-
sos Sakdinavijos valstybės pa-
sisakė už maitų panaikinimą ir
prekybos laisvę, o čia kaip sykis
elgiamasi priešingai, ypač tu-
rint omenyje, kad sumanyto-
sios reformos pirmoje eilėje pa-
liedų tuos žmones, kurių pinig-
nės nėra labai storos. Atsirado
sumanymas žymiai pakelti keli-
onių keltais kainas, kad tuo būdu

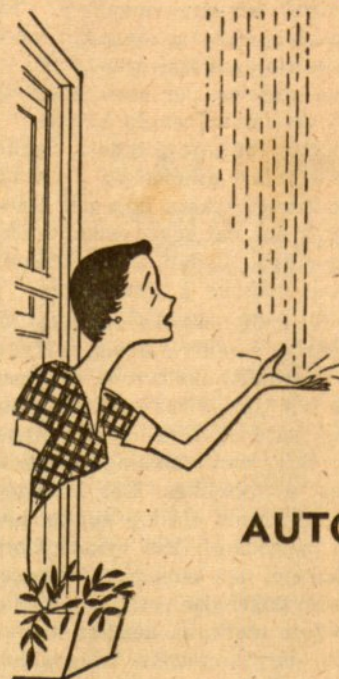
suvartius keliones, bet abejoja-
ma, ar ta priemonė atbaidytų
tuos "sportininkus", kurie pra-
leidžia laiką keltų bare.

Be reikalo

Vieno karininko žmona pasi-
skundė pulko vadui:

— Pone pulkininke, mano vy-
ras su manim labai prastai el-
giasi.

— Tai manęs neliečia.
— Bet jis ir tamstą keikia.
— Tai tamstos, ponio, nelie-
čia.

NERA BLOGO

ORO VARGŲ

KAI DŽIOVINATE

SAVO DRABUŽIUS

AUTOMATINIAM GASO

DŽIOVINTUVE

Užmirškite blogo oro pranašavimus kiek tai liečia
skalbinimo dieną... nes neturite patikėti saulėtai
dienai, kad drabužiai liktų ryškūs ir minkštai
sausūs! Pasitikiškite gaso džiovintuvu!

Sutvarko jūsų drabužius taip, kaip reikia
kiekvieną kartą — džiovina juos greitai, saugiai
— (balti ir spalvoti palieka savo ryškumą!) —
už aiškiai mažesnę kainą! Tačiau, gaso
džiovintuvus kainuoja mažiau perkant, mažiau
naudojant — ir džiovina drabužius už 1/5 kainos
bet kurios kitos automatinės rūšies.

Štai — daugiau kaip
2 prieš 1 pasirenka GASĄ
džiovinimui!

Drabužių džiovintuvų dirbėjai siūlo pasi-
rinkimą, praneša, kad pardavimai šioj
apylinkėj parodo daugiau kaip 2 prieš 1
pasirinkimą už GASĄ!

THE EAST OHIO GAS COMPANY

ANSAS IR GRITA

ERNST WICHERT

— Tai tu čia? — paklausė ji, atsikus-
dama. Ji laikė rankoje vainiką iš visokių
žolių, lapų ir gėlių, bet jo galai dar nebuvo
sujungti. Jos šviesūs plaukai, kurie buvo tie-
siai ties kakta persikirti ir krito ilgom ka-
som, blizgėjo, kaip auksas.

— Aš dainuoju bitėms, — tarė ji, eida-
ma artyn, — kad jos mane pažintų ir ne-
giltų. Bitės yra protingi gyviai, bet jos
mėgsta, kad su jom būtų gerai apseinama.
Jos greit suvokia, kas yra namų žmogus.

— O kam tas gražus vainikas, Grita?

— Man pačiai. Rytoj sekmadienis, tai
reikia, kad kas nors žalias klėty virš mano
lovos kabotų, kai pabusiu.

— Šitos gėlės niekam vertos — atėik į
mano darželį, ten rasi gausybę gražių astrų.

— Kitą kartą, Ansa, jeigu tu leidi. Vai-
nikas jau baigtas, kaip matai. Ar ir tu
mėgsti gėles?

— Gėlių ir žalių medžių niekad negali
būti perdaug apie namus.

Kitą rytą Ansa pasirengė eiti į bažny-
čią, bet palaukė tarpdury, kol kaimynai
praėjo. Berods, šį kartą jis tegalvojo tik apie
Gritą, kuriai norėjo įteikti gėlių puokštę iš
savo darželio, kad įrodytų nebereikalo gy-
rės. Jam buvo malonu ją pamatyti išeinant iš
namų pirmiau savo senelio ir be palydovų
pasukantį kaimo keliu. Taip jis tikėjo su

ja viena kurį galą pasilikti. Kodėl ji šita ga-
limybė linksmai, nuteikė, jis ir pats nebūtų
galėjęs pasakyti, tik kad ji savo sekmadienio
apradė su juoda aksomo kikiuku, plačiomis
ties pečiais ir riešiais išsiuvinėtomis ranko-
vėmis ir vėjuje plazdancia skarele dar puoš-
niau atrodė, kaip vakar, tai buvo aišku. Vie-
noje rankoje ji nešė giesmių knygą, o ki-
toje kojines ir batus, praėjo skubiai pro ša-
lį ir atrodė tik tada, kai pastebėjus, kai jis jai
šūktelėjo.

Gėles ji priėmė mieliai, kad ir ypatin-
gai nedėkodama. Tada jie kalbėjos apie abuo-
jus daiktus, bet kelias iki prekybos vietos
vis dėlto labai nuostabiai sutrumpėjo. Už
klebonijos stovėjo būriai kaimiečių moterų
ir merginų ir taisydavo savo aprėdus. Čia Gri-
ta paliko savo palydovą, kad taip pat savo
kojines ir batus apsiuotų. Jis nuėjo tiesiog į
bažnyčią, nestaptelėdamas karčiamoje, atsi-
stojo prie tako į altorių, atsargiai užsmaukė
savo baltas kelnės iki augščiau kelių, kad jos
švarios išliktų, ir klūpodamas atkalbėjo sa-
vo maldas.

Kelyje namo jis vėl susitiko Gritą, ži-
noma, visai atsitiktinai. Jis kalbino ją pa-
lydėti jį į karčiamą, bet ji juokdamasi atsi-
sakė.

— Ką žmonės pagalvos, — sakė ji.

— Ką tik nori, — atsiliepė jis, bet jie

praėjo pro šalį ir jis pasiliko su ja.

Kai jau du vienas kitam geri pasidaro,
neilgai liks nepastebėti. Paprastai žmonės
tai anksčiau sužino, negu patys paliestieji.
Tuojau atsirado kalbų ir apie Ansą su Grita,
ir vieni manė, kad porėlė gerai tinkanti, o
kiti, kad tai abiem nieko gero nežadą, nes
jie per mažai pasituri, kad galėtų nekreipti
dėmesio į pinigus ir mantą.

Dabar nebuvo vakaro, kad Ansa ne-
skriėtų aplink Petrikio kiemą ir netykotų
Gritos, kai ji parvesdavo karvę iš ganyklų
ar sėmdavo vandenį iš šulinio. Jeigu tik ga-
lėdavo pora žodžių su ja pasikeisti, jis jau
būdavo linksmas. Vieną dieną, kai jis ėjo į
lauką, sutiko jį raitas ponas Geelhaaras ir
prašėkino.

— Tai greitai bus vestuvės? — paklau-
sė jis.

— Kodėl taip manai? — išsukinėjo
lietuvis.

— Na, taip jau kalbama, — atsakė dva-
rininkas, — o ir mano akys mato.

— Aš juk dar nei iš vieno vestuvinės
dovanos nepaprašiau, — tarė Vanagas, pa-
niūręs eidamas savo keliu. Geelhaaras pasu-
ko savo arklį į šalį ir pasekė į kelis žings-
nius.

— Grita yra graži mergina, — plepėjo,
jis, — bet tuo nieko nenuveiksi. Tau reikia
žmonos, kuri kanors atsigabentų, Ansa, ir
jeigu aš tau kaip geras draugas ir kaimynas
galėčiau patarti...

— Aš esu pilnametis, pone, — nutrau-

kė jį ūkininkas šiurkščiai ir nuėjo į lauką.
Geelhaaras patraukė pečiais ir nukusnojo
tolyn.

Jeigu šitas to nenori, mąstė Ansa, tai
turi kaip tik įvykti. Tai buvo vieną šešta-
dienį, ir jis žinojo, kad Grita jo nepraleis,
nenušipindama šviežio vainiko. Ji jau daug
kartų buvo pasinaudojus jo leidimu iš jo
darželio gėlių prisiskinti, bet tai būdavo
slapčia padaroma, gal būt, vėlai naktį ar
visai anksti rytą, nes vakarais jis visada
veltai juos laukdavo. Dabar jis pasiryžo ją
pasaugoti, kad ir visą naktį reiktų po pliku
dangum praleisti. Vieną kartą reikalas tarp
jo ir jos turi būti išaiškintas. Taigi jis pa-
sislėpė, kai sutemo, už šulinio ir saugojo.
Maždaug po valandos suurgė šuo, kuris ša-
lia jo gulėjo, šoko staigiu šuoliu per tvorą
ir nukūrė į lauką. Bet tenai šiaip jau tikrai
piktas gyvulys tuojau nusiramino, o netru-
kus buvo girdėtis ir maldantieji žodžiai. Po
kelių minučių jis pamatė Gritą, lipančią per
tvoros lieptelį ir slenkančią aplink klėtį į dar-
žą. Tyliai jis dabar ją sekė, atsistojo užpa-
kalą jos ir kaip tik ji pasilenkė, apkabino ją
ir sušuko:

— Pagaliau aš tave pagavau?

Ji atsitiesė išsigandus, bet tarė visai
ramiai, kai jį atpažino:

— Juk tu man leidai.

— Žinoma, kad aš tau leidau, — patvir-
tino jis ir traukė ją stipriau į save, — ir
man miela, kad tu atėini.

— Bet negerai, kad tu mane sekioji, lyg

aš ką blogo daryčiau, — niurgė ji ir bandė
išsilaisvinti.

— Tai kaip aš tave kitaip rasčiau, —
juokėsi jisai imdamas ją už rankos.

— Eik į vidų, — prašė ji, vis su juo
rungdamasi, — arba aš pabėgsiu.

— Ne pirmiau, negu tu man pasakysi,
kad esi man gera, — šnabždėjo jis, prisi-
traukė ją stipriai į save ir savo laisvąja ran-
ka apkabino jos krūtį, kad ji negalėtų ju-
dėti.

— Peleisk mane, tai pasakysiu.

— Ne, nes tu pabėgsi.

— Tai būtų geriausias atsakymas.

— Bet jis man nepatiktų. Grita, būk
gera, aš negaliu gyventi be tavęs.

— Ar teisybė?

— Taip, kaip Dievas danguje gyvena ir
žino, ką aš sakau.

Dabar ji daugiau nebesipriešino, bet at-
sirėmė į jį ir net leido, kad jis ją pabučiuotų.

— Betgi aš esu neturtinga mergaitė, —
pasakė ji.

— Ir aš ne daug turiu, o kai tu būsi
mano žmona, priklausys ir tau tai. Su žmo-
na geriau sekas šeiminkauti. Eikš, ap-
kalbėkiva tai. — Jis nusivėdė ją iki mūro,
kur po tankių alyvų krūmų gulėjo žema len-
tų krūva, tinkanti būti suolu. Šuo atsigulė
prie jų kojų ant žemės. Be jo jokio gyvo su-
tverimo niekur nebuvo regėti, tik anoje pu-
sėje upės ant Smėliakalnio lėtai sukosi ma-
lūno sparnai vėsiam nakties vėjui, o šiaupus

R. Spalio Ant Ribos

B. KAZIMIERAITIS

Literatūros tyrinėtojai tvirtina, kad istorikai sužymi ir aiškina pačius gyvenimo faktus, o grožinės literatūros autoriai iškelia tų faktų užkulius, sugyvena juos, taigi pati istorija, be beletristo pagalbos, būtų tik sausi griaučiai, kokius matome grandinėmis suvarstytais anatumikume. Beletristai tuos kaulus ima tokius, kokie jie yra, ir aprūpina juos viskuo, kas reikalinga gyvam žmogui, kuriančiam tą istoriją, bet istorikui atiduodančiam tik savo kaulus, vadinamus, jau nebegyvą medžiagą, tik pačius rėmus, jau be kraujo ir be dvasios.

Jai, toli nesidairydami, žvilgtelėsime į savąją istoriją ir literatūrą, tai matysime, kad šis tvirtinimas labai teisingas. Be Krėvės Šarūno Lietuvos susijungimas į vieną valstybę mums būtų tik nuobodokas istorikų spėliojimas. Be Vaižganto Pragiedrulių netrukus sausa istorijos raidė pavirstų ir atgimimo kovos. Be Alanto, Švaisto, Barono, Bavarsko ir kitų mirtų mūsų tremties metai, palikdami tik sausas datas ir dar šiek tiek stovyklų pavadinimų. O juk ne barakų pavadinimai, nei metai nepajėgia parodyti dvasios, nors jie reikalingi faktus registruojančiam istorikui.

Kai dalis rašytojų bandė savo darbuose apčiuopti šios dienos dvasią ir gyvą žmogų, tai kita dalis kreipia akis į netolimą praeitį ir ten įsėdėjo dvasios. Istorija sako ir sakys, kad 1918 m. aktais, o paskui savanorių krauju mes atkūrėme Šarūną ir Algimantų ir kitų kunigaikščių Lietuvą, kad buvome mes laisvi ir nepriklausomi, kad turėjome tokius štai prezidentus, kad 1940 m. netekome nepriklausomybės. O kaip mes ten augome, kaip gyvenome, kuo gyvenome, kuo gyvename, tai jau rašytojo uždavinys parodyti prisilaikant istorinės tikrovės ir tą tikrovę parodytą meniškai teisingai ir įtikimai.

R. Spalis yra vienas tų rašytojų, kurių akys krypta į nepriklausomybės metus ir kurie steigiasi savo kūryboje apčiuopti ir iškelti skaitytojui ano meto dvasią. Toks jis buvo novelių knygoje Didžiosios Atgailos, toks jis Gatvės Berniuko Nuotykios išleistoje knygoje **Ant Ribos**.

Naujoji jo knyga yra savotiškas Gatvės berniuko nuotykų tęsinys. Anoji jaunimo ypač mėgiama ir plačiai skaitoma kny-

ga vaizdavo nuotykius Kaune gyvenusio būrelio vaikų. Daug ten buvo žavių nuotykų, ir ne be reikalo knygos autorius anuomet buvo pakrikštytas lietuvišku Marku Tvenu (amerikiečių rašytojas, parašęs didelių ir gražių knygų vaikams). Tą Spalio parašytą nuotykų epopeją tuoj pat išsivertė latviai ir visą perleido per savo laikraštį (ji verčiama į anglų kalbą).

Šioje naujoje knygoje Spalis vaizduoja gimnazijos metus. Veiksmas vyksta taip pat Kaune, ir net kai kurie veikėjai yra tie patys, tik jau, žinia, jų interesai persokę į kitas sritis.

Jei kam nesiseka apysakoj ar romane supinti geresnę intrygą ir patraukti skaitytoją, tai Spalis yra tikras šios srities meistras, su kiekviena nauja knyga tą savo meistriškumą vis didina ir tobulina. Dėl intrygos sudėtingumo tiesiog sunku būtų papasakoti, kas vyksta šioje didelėje, 482 puslapių, knygoje. Pats pagrindas yra gimnazija, ir joje atsitinka nemaža nuotykų, išryškinančių knygos herojus. Patys herojai nėra kokie šventieji. Vieni iš jų gerai mokosi ir veržiasi į pirmąsias vietas, kiti dėl šių ar tų priežasčių atsilieka. Turint galvoje, kad čia vaizduojama jau aštuntoji klasė, herojai nebeišsitenka vien gimnazijos rėmuose ir gimnazistikiškai išdaigose.

Čia vaizduojami tie nepriklausomos Lietuvos metai, kada mokyklose nebebuvo pasaulėžiūrinių organizacijų, taigi daugiau ar mažiau visas dėmesys nukrypta į sportą, mūsų atveju į krepšinį, lyg ir tautinį, nors ir iš amerikiečių skolintą, sportą. Bet autorius nesitenkina tik rodyti tam sportiniam entuziazmui: šitai jam duoda progos intrygai pasukti naują linkmę, kai prabangiai gyvenanti jauna ponitė įsimyli šaunų sportininką. Tai ne vienintelė meilės istorija, tik gal kitos ne tokios sudėtingos, nes per šitą mokinių nesąmoningai įtraukiami net į kriminalinius žygius, kai ta ponitė ima intriguoti ir pasiukviečia pagalbą politines padugnes ir vienas aštuntokas vos neišlekia iš gimnazijos.

Iš Gatvės berniuko nuotykų atsimename, kad ten viskas buvo paremta nuotykiu. Kaip žinia, nuotykių niekada negali baigtis gėrio pralaimėjimu, bent jaunimui skirtose knygose. Taip ir ščia niekas nepralaimi. Bandydami vaizduoti vyrus, gimnazistai sausi išeina iš Versalio,

išsisuka iš bėdos ir tas, kuris nežinodamas turėjo būti apvaigintas, grįžta į gerą ir tiesų kelią visi tie, kurie buvo pradėję seldinti savo veiksmus kerštu ir neapykanta, laimi aukojimas, teisingumas, gerumas.

Tai pirmoje eilėje jaunimui skirta, kam labiausiai tinkanti ir pritaikyta knyga. Jaunimui ji bus ypač artima ne tik dėl to, kad patys herojai yra jauni žmonės, kurie neišsiverčia be nuotykio, bet ir dėl tos siūlais siūleliais nusiraizgančios sudėtingos intrigos, kuri padidina nuotykius ir už mokyklos sienų. Knygos herojai išgyvena savo brendimo metus, pasaulėžiūrinių skaldymąsi, dėl to kiekvienas pagal savo charakterį kuria meilės istorijas ir savaip išgyvena jas. Dėl to net ir tie, kurie buvo aptingę mokyti, o sėdėjo vis prie romanų, dabar sėda vėl prie vadovėlio ir stengiasi pasitempti prieš savo gimnazistikiškas dulcinėjas.

Tai yra maždaug tas amžius, kada jaunimas pradeda stipriau just aplinkos socialinį gyvenimą ir savintis šią ar kitą pasaulėžiūrą. Pačius gimnazistikiškus herojus šioje knygoje matome pasisavinant dešines (atletininką) ir vidurio (tautininką) pasaulėžiūrą, išgijamą ir stiprinamą už gimnazijos ribų. Autorius suveda į pažintį dar ir su trečia — kraštutine kaire (komunizmo), kuria pamažu apsikrečia Gatvės berniuko nuotykų vyriausias herojus Pamidoras — Jonas Vaitas, čia jau nebe gatvės nuotykio dalyvis, o skriaudžiamas vienos firmos darbininkas.

Jo kelias į tą srovę parodytas problematiškai, pro truputį fantastinius nuotykius. Ar iš tiesų galėjo šitaip būti, mėgintume gal net suabejoti, ne vien tik galėdami šio jau mums žinomo puikaus jaunuolio, kuris čia priešpaskutiniame knygos puslapyje rodomas bekaibinas raudoną vėliavą. Galėtume suabejoti, ar tuo keliu ejo ir nuėjo ne vienas jaunas žmogus, kokį rodo rašytojas, tik mūsų abejonės pradeda sklaidytis, kai atsimename, kad viskas knygoje paremta stipria intriga, iš nuotykio vedančia į nuotykį, taigi visiškai patvirtinama realybės gal ir ne toks jau būtinai ir reikšmingas, gal jis nebūtų tuomet toks nuotykiskai prieinamas skaitytojui, ypač jaunam skaitytojui. Kitoks parodymas šito klaidingo kelio galbūt praverstų jau rašytoji politiskai socialinę, kad ir subeletristintą studiją, o ne jaunimui taikomą intryguojančią apysaką, kurioje buvo svarbu nenukrypti nuo pačių mūsų gyvenimo griaučių ir nuo dvasinių jaunimo linknių, o kiekvieno ke-

JEI ŽINOSI - NEPAKENKS

KAIP ATsirado "OKEI"?

Niekas nenuginčys, kad Jungtinėse Valstybėse ir visur, kur tik amerikiečiai susidūrė su kitų tautų žmonėmis, dažniausiai vartojamas žodis yra "okei". Kaip jis atsirado, niekas nemoka paaiškinti. Yra kelios prielaidos. Viena sako, kad septintasis J. V. prezidentas Jacksonas teisinius dokumentus pasirašydavęs inicialais O. R. (order recorded). O kad jo R. būvusi panaši į K, tai iš čia galėjęs gauti pradžią žodelis "okei". Bet gali jo kilmė būti ir indijonų. Vienas indijonų vadas, Olk Keokuk, turėjo įprotį pasirašinėti raštus tik savo inicialais. Choctaw indijonų giminė turi žodį "oké", kuris reiškia "yra tik taip ir jokių būdu ne kitaip". Tai labai artina prasmė ir mūsų kasdien daugelį kartų girdimų ir pačių sakomų "okei", atseit, gerai, tvarkoj, sutarta.

KAIP VEIKIA SPRAUSMINIS MOTORAS?

Labai paprastai: oras įsiurbiamas į motorą, suslėgiamas, įkaitinamas, taip išskeečiamas iki nepaprasto spaudimo ir gūsiu išmetamas lauk. Atrodo, kad šitų gūsių spyrimasis į erdvės orą stumia lėktuvą pirmyn. Bet taip nėra. Čia veikia Newtono dėsnis — veiksmas lygus atveiksminui. Šiuo atveju tai reiškia, kad įkaitintas oras lygiai slėgia visas motoro sienelės, kaip ir motoro sienelės jį. Kai to oro gūsis pro užpakalinę motoro dalį išlekia lauk, tai akimirksniui šita pusiausvyra sutrinka: priešakinės sienelės slėgiamos daugiau, negu užpakalinės. Iš to slinktis pirmyn. Tad vargu ar lietuviškas šito motoro (angl. jet) pavadinimas

lias yra labai individualus, ir rašytojas laisvas vesti savo herojus tais individualiais keliais, tik svarbu, kad nuvestų ten, kur užsimota.

Reikia tikėtis, kad ir ši R. Spalio knyga bus jaunimo mėgiama ir laukiama ir populiari. Labai būdinga, kad latviai, kai ilgiau užtruko lietuviškos laidos spausdinimas, jau iš rankraščio pradėjo versti ją į savo kalbą ir vėl spausdintys savo laikraščiuose, taigi latviai bus anksčiau gavę progos susipažinti su mūsų rašytojo darbu, negu mes patys! To latvių skubėjimo priežastis labai paprasta: jiems labai patiko Gatvės berniuko nuotykiai (o dabar patinka ir ši nauja knyga).

sprausminiu yra tikslus, nes varomoji jėga jame atsiranda ne dėl spraudimosi, o dėl spaudimo.

IDOMIOS SMULKMENOS APIE JUNGtINIŲ VALSTYBIŲ PREZIDENTUS

Trumpiausia kadencija buvo prezidento Harrison — vienas mėnuo (mirė 1841). Ilgiausia — Roosevelt — 12 metų (1933-1945). — Jauniausias išrinktas buvo Theodor Roosevelt — 42 metų. — Be opozicijos išrinktas Washington. — Prezidentas Tyler turėjo daugiausiai vaikų — 14. — Nebaigęs universiteto buvo: Washington, Jackson, Van Bures, Taylor, Fillmore, Lincoln, Johnson, Cleveland, McKinley,

Truman. — Nužūdyti prezidentai: Lincoln, Garfield, McKinley. — Mirę eidami pareigas: Harrison, Taylor, Lincoln, Garfield, McKinley, Harding, F. D. Roosevelt. — Vienintelė moteris kandidatė į prezidentus buvo Victoria Claflin Woodhull, 1872. — Adams buvo pirmasis prezidentas sostinėje Washington, 1800. — Trys prezidentai mirė Nepriklausomybės dienų — liepos 4: Jefferson, 1826; Adams, 1826; Monroe, 1831.

KODEL DRUSKA SUKELIA TROŠKULĮ?

Mūsų maiste yra tam tikras kiekis druskos, kurios vienas ypatumų yra tas, kad ji išvaro vandenį iš audinių į inkstus, kur skystis perfiltruojamas, Normaliai išvartyto vandens kiekis nėra toks didelis, kad ji

pastebėtume, bet jeigu maistas turi daug druskos, tai ji išvaro daug vandens iš audinių ir jie ima jo stigti. Tada mes ypatinai jautriai patiriame, kad kūnui trūksta vandens, kai, jo netekę, ima džiūti liežuvis ir gerkle. Ir joks skystis jų sudrėkinti geriau nepajėgia, kaip grynas paprastas vanduo.

KODEL NEGRAI TURI TAMSIĄ ODĄ?

Greičiausiai todėl, kad jų tėvynė yra karšto klimato kraštai, kur tamsi oda geriausiai atsiliekė prieš klimato įtaką ir jo sukeltas ligas. Gamta geriau leido išlikti ir bujoti tamsesnės odos žmonėms ir taip per šimtmečius susidarė vietos sąlygos, geriausia atranka — juodoji rasė.

— vmrs. —

7 iš 10

Šiaurės rytų Ohio moterų turinčių automatinius džiovinuvus pasirinko elektros!

Tūkstančiai šiaurės rytų Ohio moterų pašalino skalbimo dienos vargus automatiniu drabužių džiovinuvu. Septynios iš dešimt šių moterų pasirinko elektrinį džiovinuvą vietoj bet kurios kitos rūšies.

Pasikalbėję su dalimi šių moterų, mes sužinojom visas priežastis. Pavyzdžiui, daugelis moterų sako, kad jos pasirenka elektrinius džiovinuvus dėl jų švaros... tokios kaip ir pati elektra!

Moterys taip pat mėgsta elektrinio džiovinuvo galimybę ilgiau palaikyti drabužius vis naujus.

Kitas moterų mėgiamas dalykas yra elektrinio džiovinuvo veikimo bū-

das. Elektrinis džiovinuvus džioviną kaip saulę — su pulsuojančia lygia šiluma! Tai yra saugus džiovinimo veikimas, paliekąs drabužius švelnius ir gražius.

Su visais šiais patogumais, jūs gal nustebintumėt sužinoję, kad elektrinis džiovinuvus kainuoja mažiau nupirkti — įskaitant prijungimą — negu kitos automatinės rūšies.

Šiais metais, daugiau kaip bet kada, moterys pasirenks elektrinius džiovinuvus. Kodėl neleisti Reddy Kilowatt elektrinių reikmenų pardavėjui parodyti jums elektrinį džiovinuvą — šiaurės rytų Ohio 7 džiovinuvų savininkų iš 10 pasirinkimas.

ELEKTRINIAI DŽIOVINTUVAI YRA BE LIEPSNOS, SVAROS, AUTOMATINIAI!

The Illuminating Company
ALWAYS AT YOUR SERVICE IN THE BEST LOCATION IN THE NATION

kairėje virš plataus bažnyčios stogo iškilo pilnatis mėnulis.

Nuo to laiko Ansas ir Grita buvo pora. Jie eidavo ranka rankoje kaimo keliu į bažnyčią ir susitikdavo kiekvieną vakarą po beržais prie upės. Jų kalba daugiausiai sukios apie vestuves ir jie tikėjosi jas tuojau po Martyno galesių kelti, jeigu derlius bus gerai sudorotas.

— Senoji ragana, žinoma, vėl pareikalaus sau, kas geriausia ir kuo daugiausiai, — galvojo jis, — bet aš padarysiu, kad jai gyvenimas būtų sunkus. Ir nors ji būtų atspari, kaip nuodinga rupūžė, vistiek greitai iki mirties iš pykčio nusikamuos. Čia ir tu turi man pagelbėti, nes tol, kol ji pas mus gyvens, mes teturėsime tik bado duonos.

Taip nėjo, kaip jis tikėjosi. Kai jis dar tikėdavo į pačią geriausią bylos eigą, ji jau buvo pralaimėta, ir dabar vėl atėdavo ilgos sąskaitos iš teismo kasos ir iš abiejų advokatų, o kai jis negalėdavo sumokėti, įsibriaudavo teismo vykdytojais ir uždėdavo rankas ant jo turto. Karalienė nepakęsdavo nei dvidešimt keturių valandų po sprendimo įsiteisėjimo, bet pareikalavdavo konfiskuoti geriausią dalį išimtinai padengti. Kristupas Vanagas pamėgindavo kaitalą ir sau išgelbėti, kuo skubiausiai pareikšdamas teismui savo reikalavimus, o ponas Geelhaaras klausdavo, koki dabar reikalai su jo palūkanom. Jam

atrodė dabar atėjęs laikas savo koziriu pradėti lošti.

— Aš tau mielai daviau pinigų, — sakė jis, — bet ir nenutylėjau, kad tvarkos laikas ir noriu būti laiku ateisiamas. Daryk, kaip beišmanai, aš lauksiu daugiausiai dar aštuonias dienas.

Jis žodį išlaikė. Kai terminas praėjo, jis pateikė savo skundą. Ansas Vanagas negalėjo prieštarauti, nes reikalavimas buvo neginčytinas, ir kelios savaitės vėliau atvyko teisėjas sėkstracijos prarasti, ir tam tikram parėdyme buvo parašyta, kad viešai bus parduotas jo namas ir ūkis, jeigu jis savo skolos neatseiteis.

Vestuvės turėjo būti atidėtos. Grita buvo labai liūdna ir daug verkė. Ji vaikštinėjo pas savo gimines ir meldė paramos, bet ir jie visi buvo neturtingi. Ji prisivertė taip pat su Urte kalbėtis iš su ašaromis ją prašyti šį kartą nebūti griežtai. Bet senė šurkščiau atsakė.

— Jis man net vandens iš savo šulinio nedavė; dabar jis ir jo troškulį neišgelbės. Aš tik tada savo gyvenime būsiu linksmas, kai jie jį išvays. Tačiau eik pas dvarininką, angelėli, ir prašyk jį, kad atidėtų. Jis juk yra turtingas žmogus ir jį gražias merginas mielai meta akį. Mane betgi palik ramybėje.

Nuo to laiko Grita tikrai ėmė neapkęsti

senės ir dabar suprato, ką Ansas manė, kai ją savo nelaime vadino.

Ansas pats tikėjo, kad jau iš pat pradžių neteisėybė įsiviešpatavus. Geelhaaras, tas vokiečių šuo, visada lipęs jam ant kulnų, norėdamas jo tėvų palikimą išplėsti. Jo draugiškumas daugiau niekas, kaip prisimėtimas, o kad jis jam bėdoje pinigų davęs, dabar pasirodžius blogiausia klasta jį į savo rankas pačiuoti. Jam pasisekė viskas, nes jis esąs sąjungoje su velniu ir jam savo sielą už laikinas gėrybes užrašęs; dėl to jo niekas ir bažnyčioje nematęs. Tačiau didžiausias priešas vis dėlto liekanti Urtė, ir kas tą raganą užmušti panorėtų, tam Dievas atlygintų. Gritai visos šitos kalbos atrodė visai tvarkoje. Juk visiems buvo žinoma, kad Geelhaaras susiglemžė didesniąją kaimo dalį ir buvo ištisesė ranką į tai, kas liko. O kampininkė — prieš šitą ji jau degė tokia neapykanta, kad ir didžiausia nesąmonė, kurią Ansas jai tik galėjo priskirti, merginai atrodė visai neabejotina. Ji juk tikėjo, kad senė yra priešiną jos ir šeimininko santykiams ir nori jai duris į jo namus uždaryti.

Geelhaaras išrūpino paskyrimą savo inspektoriui teisiniu valdytoju, bet, kai tas šitokiu titulu įžengė į vieną ūkiui priklausantį lauką, norėdamas jame pradėti darbą, sutiko piktą pasipriešinimą. Ansas jį išvarė ir pagrasino priplūpti, jeigu jis dar kartą

mėgintų čia pasiziūrėti.

— Tai lietuviškas laukas, — šaukė jis, — ir tol, kol gyvas, aš esu ant jo ponas. Jeigu kiti leidosi nuo jų tėvų palikimo nuvaromi, tai jį reikalas. Bet aš nepažįstu, kad koks vokiečių uždėtų savo koją ant mano žemės, o kas pamėgintų, tam blogai baigtų. Aš turiu šautuvą namuos ir žinau, kaip jį naudoti!

Inspektorius pasitraukė, bet jo ponas buvo nepatenkintas, kad jis leidosi įbauginamas. Kitą dieną jis vėl jį ten pasiuntė ir pats kartu nuėjo. Bet Vanagas saugojo. Jis tikrai pasiėmė ant peties šautuvą, kurį jo senelis kartą parsigabeno iš karo su prancūzais, ir išėjo prieš juos į lauką. Vėl buvo pasikeista stipriais žodžiais, bet Geelhaaras nesidavė taip lengvai įgądinamas.

— Tai kvailystė, Ansa, — sakė jis savo sausu būdu. — Ko tu nori? Karalius paskyrė valdytoją, ir tu turi jo klausyti, kad nebūtum sunkiai nubaustas. Saugokis!

Ansas garsiai nusijuokė.

— Karalius? Jis apie jūsų piktadarys-tes nieko nežino, antraip viskas kitaip būtų. Aš pažįstu karalių geriau, kaip tu! Jis mėgsta lietuvius ir nenori, kad iš jų žemė būtų atimta. Bet, nelaimei, jis toli, o jo valdininkai yra vokiečiai, ir už jo nugaros daug neteisėybės pridaroma.

Geelhaaras purtė galvą.

— Tai argi tu negavai teismo įsakymo, Ansa? Ten parašyta, kad mano inspektorius turi valdyti šitą lauką, iki jis bus parduotas.

— Bet aš neduosiu savo sutikimo parduoti, — sušuko lietuvis, — o be mano noro niekas negali būti parduota.

— Tai mes pamatysime, — atsakė senis nuolaidžiai. — Bet aš noriu savo anksesnį pasiūlymą pakartoti, kad tu įsitikintum, kad aš ir dabar dar noriu tau pagelbėti. Perleisk man savo pievas ir ganyklas, kurios tau visai nenaudingos, ir aš tavo skolą panaikinsiu.

Ūkininkas nuleido šautuvą ant žemės.

— Aš jau tau sakiau, — atsakė jis užsikirtęs, — kad iš to nieko nebus. Jeigu aš ir turėčiau parduoti, tai jau tik ne tu būsi pirkėjas!

— Tai tu neįsileisi mano inspektoriaus į savo lauką?

— Ne!

— Gerai! Tai tegul teisėjas pagelbės.

— Teisėjas — jis, žinoma, yra tavo geras draugas. Praėjusį sekmadienį jis buvo tavo svečias iki pat gilios nakties. Bet yra dar vienas augščiau, negu teisėjas, ir tas man pagelbės! — Jis iškėlė grąšindamas kumštį.

(B. d.)

Propagandinių centnerių svoris

Nors ir buvau pažadėjęs netrukus atskirai plačiau paaiškinti, kodėl manau, kad sovietinės propagandos pasigyrimuose apie javų derliaus centnerį tenka laikyti 100 kilogramų (220-46 svarų), o ne 50 (110.23 sv.), bet vis dėlto, nenorėdamas ap sunkinti laikraščio skilčių tokia sausa ir sunkoka medžiaga. Tačiau gerb. J. Audėno laiškas "Dirvos" 1955 m. 2-me numeryje nebeišvengiamai verčia tai daryti. Ypač, kai J. Audėnas tariasi savo laišku bandęs netgi kitas institucijas saugoti nuo pavojaus, kadangi, anot jo, "p. Rastenį savo turimais duomenimis gali informuoti" jas, atseit, jas klaidinti...

Su klausimu, kiek gi iš tiesų sveria bolševikų propagandinis centneris, nebe nuo šiandien susiduriame, ir greit jau bus bene treji metai, kaip mes su gerb. J. Audėnu tą raikala pasvarstome.

J. Audėno tezė — centneris 50 kilogramų ir baigta, kitaip negali būti. Mano tezė — atšargiai! Dažniausiai atrodo, kad jie tenai rašydami "centnerį" turi galvoj 100 kg., nors tada jų pasigyrimuose ir išsena derliai sunkiai įtikimai augšti.

Todėl, informuodamas kitas institucijas, arba reikšdamas nuomonę apie jų iš kitur gautas informacijas, anksčiau kreipdavau jų dėmesį į centneriaus išreikštų derlių dydį, ir apskritai ties centnerių skaičiaus dėdavau ryškų klausuką, pažymėdamas, kad, jei nėra neabejotinų duomenų apie tos statistikos autorių vartojamą centnerių dydį, neįmanoma iš tos statistikos daryti išvadų, arba tos išvados turi būti lydimos atitinkamų rezervų.

J. Audėnas tačiau savo viešai (per "Elta") pateiktoje informacijoje kategoriškai ir pabrėžtai pareiškė, kad informacijoje apie derlius centneris yra 50 kilogramų, ir tuo teigimu remdamasis darė išvadas.

Dalykui išsiaiškinti, žymia dalimi ir tų mūsų jau ilgai trunkančių diskusijų skatinamas, rinkor duomenis apie centnerio svorį bolševikinėje propagandoje. Žymią dalį tų duomenų esu rodęs ir J. Audėnui, tačiau tai jo neįtikino, netgi abejojamų jo įtikėtos tezės teisingumui nesukėlė. Deja, nepavyko užtikti jokių įrodymų, kurie tą J. Audėno tezę paremtų. Priešingai, visi duomenys rodo, kad visokioje bolševikinėje literatūroje centneriu laikoma 100 kilogramų. Čia ryžtuosi pateikti to tyrinėjimo duomenis.

1. CENTNERIAI PENKMEČIO PLANE IR OFICIALIUOSE NUTARIMUOSE

Penktojo penkmečio (1951-55 m.) plane minimi toki javų derlingumo pakėlimo uždaviniai Lietuvai (centneriais iš hektaro):

	1951	1955
Grūdinių kultūrų bendrai	15-17	19-21
Žiem. kviečių	15.7-17.7	20-22
Vasar. kviečių	14.5-16.5	18-20
linų pluošto	4.4-4.8	4.8-5.2
cukrinių runkelių	210-250	250-270

Koki čia centneriai turimi galvoje? Plane jokio paaiškinimo nėra, Matyt, tiems, kurie planą rašė, ir tiems, kuriems skaičyti jis skirtas, tas klausimas savaime aiškus, nes, turbūt, tatau yra išsiaiškinta jau prieš daugelį metų. Neturėdami prieš akis tokio oficialaus paaiškinimo, turime bandyti aiškintis tatau kitais keliais.

Visų pirma išsidėmėtina tai, kad plano propagavime visais atvejais buvo ir yra giriama, jog dar prieš šio penkmečio pradžią, tai yra, dar prieš 1951 metus, derliai Lietuvoje jau pasie-

V. RASTENIS

kę ir pralenkę prieškarinius derlius. Ar tai tiesa, šiuo atveju mums visiškai nesvarbu. Čia svarbu tik tai, kad plano propagandistai didžiavosi ir tebesididžiuoja, esą, šio penkmečio gale (1955 metais) derliai Lietuvoje turį pusantrą karto ar net dvigubai pralenkti prieškarinius: toks esąs plane numatytas uždavinys ir faip ir būsią.

1939 metų vidutinis žieminių kviečių derlius Lietuvoje buvo 13.5 kvintalų (t. y., metrinių arba dvigubų centnerių), vasarinių kviečių — 10.4 kvintalų, linų pluošto — 3.4 kvintalų, cukrinių runkelių — 19.2 tonų (192 kvintalai) iš hektaro.

Palyginę tuos skaitmenis su plano uždaviniais, esamais skaitmenimis (augščiau dedamose lentelėse), iš tiesų 1951-iesiems metams uždavinius matome jau didesnius, kaip 1939 derlių skaitmenys, o 1955 metų uždavinys jau tikrai nurodytas, jei ne dvigubai, tai bent ar daugiau kaip pusantrą karto didesnis, jeigu skaitome, kad plane "centneris" yra "metrinis centneris", t. y., 100 kg centneris arba kvintalas.

Jeigu plane centnerį laikytume esantį tik 50 kg, tai išeity, kad net 1955-tais metais planuotai tesavoją apie derlius, žymiai mažesnius, negu Lietuvoje buvo 1939 metais. Tada palyginimas taip atrodytų:

	1939 m.	1955 m.
gautas derlius	uždavinys	
zmk. kvė.	1350 kg	1000-1100 kg
vas. kvė.	1040 kg	900-1000 kg
linai	340 kg	240-260 kg
eukr. rnk.	19.2 to	12.5-13.5 to

Tai būtų mums labai patogus, pačių bolševikų oficialiai duotas, įrodymas teigti, kad derliai tebėra labai atsilikę nuo 1939 lygio (J. Audėnas kaip tik šiuo pagrindu ir daro savo išvadas). Bet, geriausiu atveju, yra neat-sargu pasiduoti tokiam "wishful thinking" metodu pagrįstam išvadų darymui, nes visiškai nepanašu į bolševikus, kad jie imtų ir duotų oficialiai tokius skaičius, kurie čia pat vietoje į šipulius sudaužytų visus jų propagandinius teigimus. Todėl vien jau tas verčia manyti, kad planuose rašant "centneris" turima galvoje, kaip savaime suprantamas ir jau seniai žinomas dalykas, tik "metrinis centneris", kitur ydinamas kvintalu. (Niekad neužmirština, kad planuose minimi skaičiai nėra joks įrodymas to, kas yra tikrovėje).

1953 metais partijos ir vyriausybės Maskvoje priimame nutarime Lietuvai penkmečio plane numatyti uždaviniai dėl javų derliaus nebuvo pakeisti. Čia Lietuvai lieta tik nurodymas uždavinio dėl bulvių derliaus pakėlimo (tas uždavinys nebuvo įtrauktas į pagrindinį penkmečio planą). Čia buvo skirtas uždavinys jau 1954 metais pakelti bulvių derlių kolūkiuose iki 150 cent iš ha, o tarybinuose ūkiuose (sovchozuose) — iki 165 cent iš ha.

1939 metais bulvių derliaus visos Lietuvos vidurkis buvo 11.6 tonų (116 dvigubų centnerių arba kvintalų) iš ha. Jei 1953 metų nutarime nurodytasis uždavinys būtų skaičiuojamas "liaudiniais", t. y., paprastaisiais (50 kg) centneriais, tai išeity, kad 1954 metais iš Lietuvos buvo reikalaujama bulvių derliaus tik po 7.5 — 8.25 tonas iš ha, vadinasi, žymiai mažiau, negu buvo 1939 metais. Bet propagandistai jau seniai beveik su panieka atsiliepieja apie "žemą buržuazinę Lietuvos bulvių derlių" ir giriąsi jį pralenkę bei reikalauja dar labiau pralenkti. Jei plane būtų rodomas uždavinys pasiekti tik apie du trečdalius to "žemo buržuazinio derliaus", tai tokio skaičiaus bent

jau nemintų, nerforėdami čia pat savęs sugėdinti. Taigi ir čia centneris įmanomas tik kvintalo dydžio.

1953 m. rugsėjo 3 d. savo garsiojoje kalboje Chruščiovas paminėjo keletą pavyzdgingiausių gero derlingumo atvejų. Tuose pavyzdžiuose derlius jis skaičiavo ne mums abejojimų keliančiais centneriais, bet visai aiškiais pūdais (Pėdas — 16 kilogramų).

Čia Chruščiovas papasakojo, kad Ukrainoj, šiaurės Kaukaze ir Kryme "visa eilė kolchozų, o kaimur net ištisi rajonai" pasiekę derliaus po 150 — 200 pūdų iš hektaro. Išvertus tai kilogramais, išeina 2400 — 3200 kg, arba 24 — 32 kvintalai. Jis dar nurodė vieną kolchozą Čuvašų autonominėje teritorijoje, pasiekusį kietųjų kviečių derlių iki 212 pūdų (beveik 34 kvintalai) iš ha, ir dar nurodė vieną tos pačios teritorijos rajoną, kur visam plote kietųjų kviečių vidutinis derlius buvęs 170 pūdų (per 27 kvintalus) iš ha. "Tai rimti laimėjimai", sakė Chruščiovas, ir tuos geriausius pavyzdžius nurodydamas, visus ragino juos vytis.

Plane ir jo papildymuose tačiau nereikalauja, kad visur toki derliai būtų pasiekti. Pavyzdžiui, ne juodžemio sritims duotas derliaus uždavinys "17 — 19 cent iš ha."

Kokių centnerių? Jei "liaudinių", tai kvintalais išeity tik apie 8 iš ha. Tai būtų raginimas siekti tik labai dar menko derliaus... Tai būtų visiškai nesuderinama su pirma minėtu pavyzdžiu (po 24, 32 ar net 34 kvintalus iš ha) nurodinėjimu. Tad ir čia tegalima tuos "17-19 cent" skaičyti "17-19 kvintalų", tai yra, ne "liaudinių", o metrinių centnerių.

Jei šiuose pavyzdžiuose vis dar ne visai išvengiama tam tikros dalelės spėlioimo, tai Chruščiovas kitoje savo tos pačios kalbos vietoje jau nedviprasmiškai parodė, ką jis supranta sakydams "centneris". Jis kalbėjo:

"... būtina gauti iš kiekvieno šalyje turimo 100 ha ariamos žemės, pievų ir ganyklų po 260 centnerių pieno. O tam, kad gautum 260 centnerių, reikia kiekvienam 100 ha ariamos žemės, pievų ir ganyklų turėti ne mažiau kaip 10 karvių, vidutiniškai per metus duodančių po 2500 — 2600 kilogramų pieno".

Čia ir be peštuko lengva apskaičiuoti, kad centneris suprantamas kaip 100, o ne 50 kilogramų.

Pagaliau, kaip 1952 metais, prieš susirenkant XIX partijos suvažiavimui Maskvoje, per Maskvos radiją buvo anglų kalba paskelbtas penkmečio planui vykdyti instrukcijos projektas (vėliau suvažiavime priimtas), tai "New York Times" (1952 m. rugpjūčio 22 d.), tą projektą persispausdindamas, pridėjo ir paaiškinimą: "Following are the definitions of terms used in the Soviet draft directives for the new Five-Year Plan: CENTNER — About 220 pounds..." Tai yra, centneris — 100 kilogramų.

J. Audėnas savo laiške nurodė 1954 m. gruodžio 25 dienos "New York Times" pranešimą iš Maskvos, kuriam yra paaiškinta kitaip, būtent, kad centneris esąs 110.23 svarų (50 kg).

Tikrai, toks paaiškinimas Clifton Daniel'o pranešime buvo. Bet, vien jau pažvelgus į J. Audėno pacituotąjį sakinį, man, nors ir ne žemės ūkio specialistui, toks paaiškinimas iš karto pasirodė labai įtartinas. Juk ten vėl tas pats Chruščiovas giriąsi, kad iš naujųjų plėšinių rajonų, iš maždaug 30 milijonų ha būsią gauta 300 milijonų centnerių grūdų derliaus. Vadinasi, po 10 cent iš ha. Jeigu tai centneriai — kvintalai, tai atrodo pakenčiamai. Nors tai ir ne puikus derlius, bet pirmą kartą išartuose

ROCHESTER

LANKĖSI GENERALINIS KONSULAS

Sausio 16 d. lankėsi Gen. Konsulas J. Budrys ir visuomenę skaitė įdomią paskaitą. Konsulą Rochesterin pakvietė Ramovės ir LRS skyriai, kurie, ta proga, norėjo paminėti Klaipėdos atvadavimo sukaktį. Iš pat ryto, per lietuvišką radijo programą, kurią vedė H. Žemelis, į Rochesterio lietuvių nuosirdžiū žodžių kreipėsi kons. J. Budrys. Savo ilgesnėje kalboje p. Konsulas atkreipė dėmesį į bolševizmo pavojų, daromas lietuvių pastangas ir kvietė visus lietuvius įjungti dar aktyvesnėn kovon už savo krašto laisvę.

dirvonuose daugiau sunku norėti. Tai būtų maždaug "penktas grūdas" (Pagal sovietinės agrotechnikos instrukcijas, į ha sėjama 200 kg, kaimuriuose rajonuose 190 ar 180, bet ne mažiau kaip 170 kg). Bet, jei tikėtumėm taja "NYT" skliaustuose įdėta pastaba, kad centneris čia skaitomas tik 50 kg, tai Chruščiovo derlius išeity tik 500 kg iš ha, kitaip sakant tik apie "pustrečio grūdo"! Juk tai būtų ne pasigyrimo vertas dalykas, o katastrofa. Tuo Chruščiovas nesigirtų. O jei "NYT" tiki savo paaiškinimu, tai, pagalvojau, kodėl gi jie tuo jau neparašė aliamuojančio komentaro apie skandalinę Chruščiovo nepasisekimą?

Todėl paklausiau "NYT" sovietinės informacijos redaktorių Harry Schwartz, ką gi jis galvoja apie tą gruodžio 25 dienos pranešimą ir jame esamą centnerio svorio paaiškinimą. Jo atsakymas buvo labai aiškus:

"Čia įvyko klaida, bet ne aš ją padariau. Matyt, čia pats pranešimo autorius buvo kurio nors žodyno suklaidintas, o mes neapsižiūrėjome. Žodynuose rašoma, kad centneris yra 110 svarų, nes Europoj daugiausia taip vartojama, bet aš jus užtikrinu, kad sovietinėj praktikoje skaičiuojama metriniais centneriais, kurie yra 100 kilogramų".

(Kitame numeryje "Centneris TIESOS ir Vilniaus Radijo korespondentų žodyne").

Po pietų, parapijos salėje įvyko p. Konsulo paskaita, kurios pasiklausyti susirinko nemažai žmonių. Atidarymo žodį tarė Ramovės p-kas ir kartu aktyvus LRS narys Pranas Saladžius. Po paskaitos čia pat buvo suruošta p. Konsului pagerbti arbatėlė, kurią atidarė LRS skyriaus p-kas A. Jančys. Arbatėlės metu kalbėjo parapijos klebonas kun. Bakšys, ALTo p-kas P. Norkeilūnas ir visų Rochesteriye esančių organizacijų atstovai, sveikindami Gen. Konsulą ir linkėdami dar ilgus metus būti Lietuvos reikalų sargyboje. Konsulas J. Budrys, atsakydamas į kalbas, labai jautriais žodžiais ragino visus, užmirštant partinius skirtingumus, jungtis vienybėn ir mesti pavojingą žaidimą dėl pirmavimo. Jis ypatingai pasisakė prieš tuos negeistinus kai kurių veiksmus, kurie visą laiką trukdo bendrą darbą.

Išvakarėse Gen. Konsulas buvo Pr. Saladžiaus, jo seno pažįstamo, svečias, kur dalyvaujant Ramovės ir LRS rganizacijų atstovams Gen. Konsulas papasakojo labai įdomių prisiminimų iš Klaipėdos atvadavimo laikų, kada jis pats tam suklumui vadovavo.

Konsului pagerbti — vaišėms paruošti daug pasidarbavo ponios: Bludnikienė, Cieminienė, Jasulaitienė, Naujokienė, Pupnikienė ir Žurauskienė.

Dėkodamas už tokį malonų rochesteriečių priėmimą, Gen. Konsulas J. Budrys prisieit lietuviškai radijo valandėlei paremti 30 dolerių auką. V. G.

DETROIT

LIETUVIŲ STUDENTŲ SANTAROS SEMINARAS

Sausio 30 d., sekmadienį, 6 val. vak. buv. Lietuvių salėje (pirmas augštas) įvyks Lietuvių Studentų Santaros seminaro ketvirta paskaita, kurią skaitys prof. Viktoras Biržiška. Paskaitos tema: Modernioji matematika — jos pradai ir pradmenys. Prelegentas savo paskaitoje paries vysk. A. Baranauską ir Vaižgantą kaip lietuvių mate-

matikus. Po paskaitos seks diskusijos.

Visuomenė, o ypač studentai, maloniai kviečiami dalyvauti šioje ypatingoje paskaitoje.

SIMAS VELBASIS IR ALA KALVAITYTĖ DETROITE

Sausio 29 d. 7 val. vak. ukrainų salėje įvyksta baletmeisterio Simo Velbasio baletų studijos ir Liet. Valst. Operos solistės Alės Kalvaitytės koncertas.

Po koncerto šokiai, grojant puikiam orkestrui. Taip pat, veiks turtingas bufetas.

BALTIMORE

BALTIMORES TAUTINĖS SĄJUNGOS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

"Stangia vilkas geležinis amžių gilumoje, šaukdamas sūnus tėvynės susirinkt krūvoj". Taip poetas rašė, galvodamas apie Gedimino laikus ir apie pavojus Lietuvai. Dabar dar didesnis pavojus mūsų tautai išnykti ar nutautėti, ir dar didesnis reikalas burtis į krūvą ir veikti bendrai.

Tautinės Sąjungos vyriausias tikslas ir šūkis — viskas tautai ir tėvynei.

Baltimorės Skyriaus eilinis uždavinys šiuo metu — padėti Vasario 16 gimnazijai. Skyriaus nariai kas mėnuo sudeda po kiek kas gali ir siunčia gimnazijai. Visus, kas nedalyvauja gimnazijai šelpti rateliuose, kviečiame prisidėti savo aukomis. Kiekvienas auka bus priimta su padėka ir persiusta gimnazijai. Kreiptis: 751 W. Baltimore St. Tel.: Plaza 2-7886.

Penktadienį, sausio 28 d. 8 val. Lietuvių Svetainės patalpose šaukiamas Tautinės Sąjungos skyriaus narių susirinkimas. Nariai ir ne nariai kviečiami atsilankyti.

BOSTON

PROF. PUZINAS LIETUVISKAJAME SEMINARE

Bostono-Brocktono studentų santariečių rengiamame lietu-

viškajame seminare rytinių pakraščių jaunimui sausio 16 d. dr. M. Alseikaitė-Gimbutienė, paliustruodama ekrane, kalbėjo apie "Lietuvių tautos kilmę".

Vasario 6 d., 3:30 val. Seminaras paskaitą apie "Vilniaus pradmenis" skaitys prof. dr. J. Puzinas, buv. Lietuvos Universiteto archeologijos katedros vedėjas. Paskaitoje, kuri taip pat bus iliustruota, bus patiekta naujausios originalios Vilniaus praeities tyrinėjimų medžiagos.

Rytinių pakraščių jaunimas, kuris norėtų patirti, kas dėsoji Vilniuje prieš Gediminui susapnuojant Geležinį Vilką — o kartu ir susipažinti su visa Lietuvos miestų pradžia, — maloniai kviečiamas atsilankyti. Paskaitos vyksta Taut. Namuose, 484 E. 4th St., So. Boston, Mass.

Vasario 26 d., šeštadienį, apie "Lietuvių tautinį charakterį" skaitys V. Kavolis.

Padėkite surasti

Jieškau savo giminių, Juozo Silinsko sūnus Vinco ir Petronėlės Šilinskių. Gimęs Bartininkų kaime, Zem. Naumiestyje. Į J. A. V. išvyko 1910 metais. Paskutiniu laiku gyveno Kalifornijoje.

Antano Aginto gimusio Vaitkaičių kaime Zem. Naumiestyje. Jo motina Domicėlė.

Jieškotojas brolis su savo žmona — Jonas Silinskas, 7638 Biust Ave., Philadelphia 42, Pa.

COMING!
GROTTO CIRCUS
Two Exciting Sunday Performances: Sunday, Feb. 6—1:30 & 5:30; Sunday, Feb. 13—2:15. DAILY MATS. \$1.50 & \$2.00 Inc. Tax.
NIGHTS, SAT. MATS. & ATT. SUN. PERFORMANCES \$1.50, \$2.00, \$2.50, \$3.00 Inc. Tax. No Evening Performances: Sun, Feb. 6 & 13. No Daily Performances: Jan. 31, Feb. 1, 3, 7, 8, & 10. Mats. 2:15 P. M.—Nites. 8:15 P. M.—Sun, Feb. 6, 1:30 & 5:30. Doors open 1 & 7 P. M.
FOR 2 GREAT WEEKS STARTING JAN. 31
TICKETS AT
★ RICHMAN'S & PUBLIC HALL ★

Mes duodam ir iškeičiam Eagle Stamps

THE MAY CO'S BASEMENT

Specialus Pirkiny!

FAMOUS BRAND

Percale Sukneles

Reguliariai 2.99 vertės

2.49

DYDŽIAI 12 iki 20

ir 14½ iki 18½

Jūs atpažinsit šias garsios gamybos sukneles tuoj pat! Kiekviena iš jų yra garantuotai plauinama ir nenublunkanti. Visos yra pasiutos švelnios rūšies 80 kvadratinio percale su įvairiais raštais. Daugelis susegamos iš priekio ar užtraukiamos rūšies. Jūs norėsit nupirkt kelias iš šių puikių suknelių namams ar darbu. Dydziai 12 iki 20; 14½ iki 18½.

Pašto ir telefono užsakymai priimami pirmadienį nuo 9 ryto iki 9 vakaro... Šaukite Cherry 1-3000

The May Co.'s Basement
Housedress Department

SENIAU IR DABAR

K. S. KARPIUS

SENATORIAUS KNOWLAND SPĖJIMAS

Amerikos laikraščių skelbimų skyrių vedėjai, savo suvažiavime Chicagoje, pasikvietė senatorių Knowland, dabar respublikonų mažumos vadą senatę, pasakyti kalbą. Jis pasirinko temą apie JT generalinio sekretoriaus Hammarskjöldo kelionę į komunistinę Kiniją prašyti išaisvinimo ten nutęstų 11 Amerikos lakūnų.

Senatorius Knowland, kuris atvirai kalba Amerikos neaišios politikos klausimais, prieštaraudamas ir prezidento nuostaidams, šiai laikraštiniui grupei Chicagoje pasakė, kad JT sekretoriaus misija į Peipingą "buvo bergždžia, nežiūrint kokių mastų ją matuos".

Iš Kinijos pusės pastatyta planingos sąlygos, kaip kaina už tu 11 lakūnų paleidimą. Knowland pasakė, kad JT organizacijoje pradėta masyvė propaganda numalšinimui tų, kurie norėtų analizuoti Hammarskjöldo žygį. Jis toliau pasakė, kad dėdama pastangos nuglostyti to žygio nepavykimą, ir laikytis ramiai, nes "tik sumažinus tarp Kinijos ir JT įtempimą bus galima sulaukti lakūnų paleidimo".

"Mes jau gerai žinom, kokias sąlygas skomunistai stato įtempimo sumažinimui", — pasakė Knowland. Tos sąlygos: priėmimas raudonosios Kinijos į JT narius; atidarymas laisvos prekybos su Kinija, įskaitant ir strategines prekes; pakeitimas Amerikos politikos remti Formozą. Komunistų požiūriu negali būti jokio santykių įtempimo sumažinimo, kol jie nebus minėtomis sąlygomis patenkinti".

Savo karštoje kalboje Knowland pareiškė, kad "nė Amerika, nė Kongresas negali išsisukinėti nuo atitinkamų žygių laisvinant tuos vyrus, kurie dėvi mūsų krašto uniformas".

Senatorius Knowland yra stipriausias Korėjos ir Formozos nacionalistinių vyriausybių rėmėjas ir užtarėjas.

ATSISAKĖ APLANKYTI ROOSEVELTO KAPĄ

Amerikos didžioji spauda nutylėjo faktą, kad Korėjos prezidentas Syngman Rhee, kuris pereitą rudenį lankėsi Amerikoje savo nuterotos tėvynės reikalais, atsisakė atlankyti buvusio prezidento Rooseveltto kapą, nesutikdamas pagerbti žmogaus, kuris Yaltoje pardavė Korėją komunistams.

JUDEJIMAS PRIEŠ ŽYDUS

Amerikoje eina atkaklus, įtemptas judėjimas prieš žydus, iškeliant viešumon visus, kurie užima šalyje kokią žymesnę vietą. Jų daugybė veikia gražiais, suamerikonintais vardais-pavardėmis, kad niekas iš pavardžių nedrįstų žydais jų įtarti.

Leidžiama eilė nacionalinių laikraščių, kurie iškelia kiekvieną žydą valdžioje tarnyboje, ir pažymi, kuris jų yra komunistas arba tiesiog komunistas.

Kaip be jų neapšėinama, parodo šis faktas: prieš kelias savaites Agrikultūros Departamentas paleido iš pareigų pripažintą pavojingą saugumui prieškarinę Rusijos žydą Vulfą Ladežinskį, kuris dirbo nugalėtoje Japonijoje gen. MacArthuro laikais kaip patarėjas.

Suinteresuotieji tuoj sukėlė didelį triukšmą. Reikalauta grąžinti jį vėl į Agrikultūros Departamentą, bet to departamentui turimi daviniai jį rodo nepatikimu. Čia nepaėjus, jį augštomis pareigoms pasamdo kitas departamentas, vadovaujamas Harold Stasseno, kurio žinioje yra dalinimas šimtų milijonų dolerių paramos reikalingiems nekomunistiniams kraštams. Stas-

senas jį paskyrė į išlikusią nuo komunistų pavergimo Indokiniją.

Čia, kad ir nenoromis, pазųėjo prezidentas Eisenhoweris, kad jo skirti departamentų vedėjai veikia vieni prieš kitus. Kai vienas randa ką netinkamą, kitas išteisinga.

Jei tas Vulfas yra komunistas (prieš 20 metų jis kurį laiką tarnavo sovietų biure New York'e) jis likusioje laisvoje Indokinijoje bus daug pavojingesnis Amerikai, ir naudingesnis Kremlui.

Keistumai, ar net išdavystė, kyšo Amerikos augstų valdininkų tarpe. Kai pakliuva tardymui ar būna pašalinamas koks augštas pareigūnas, tuoj atsiranda įrodinėjančių, kad jis reikalingas valdžios darbams, nors būtų ir išdavikas.

Patark kaimynui

prenumeruoti

DIRVA!

SAVE
Part Of
Every Pay

Provizorius K. Mažonas

PIRMAS LIETUVIS VAISTININKAS KLAIPĖDOJE. — JO 50 METŲ VAISTININKAVIMO SUKAKTIES PROGA.

Prof. K. Mažonas gimė 1886 m. lapkričio mėn. 9 d. Gesalų brolio dukterimi, iš profesijos kaime, Ylakių val., Mažeikių apskr. ūkininkų šeimoje.

Baigęs Ylakių pradžios mokyklą jis įstojo į Palangos gimnaziją, kurią baigęs 1904 m., įstojo vaistinės mokinio į prov. Lukasevičiaus (lenkų kilmės) vaistinę Kudirkos Naujamiestyje. Reikalaujama trijų metų vaistinės mokinio praktiką jis atliko čia, Kudirkos Naujamiestyje, kartu įsijungdamas į gyvą lietuvišką veiklą, kokia tuo laiku buvo Naumiestyje, mirus d-rui Kudirkai. K. Mažonas vaidindavo scenoje rengiamuose vakaruose Kudirkos Naumiestyje ir jo apylinkėse.

1907 m. K. Mažonas išlaikė vaistinio padėjėjo egzaminus prie Kazanės universiteto ir tais pačiais metais įstojo vaistinio padėjėjo į farmacijos magistro Vako vaistinę Petrapiily. Čia jis išbuvo 2 metus kartu įsijungdamas į lietuvišką judėjimą buvusį tuo metu Petrapiily. Po dviejų metų K. Mažonas išvyko iš Petrapiilio į Archangelską ir čia įstojo į prov. Zeiferto vaistinę. Po vienerių metų jis grįžo Lietuvon, įstodamas dirbti į Edelio įpėdinių vaistinę Raseiniuose. 1911 m. K. Mažonas įstojo į Dorpatos universitetą studijuoti farmacijos mokslų provizoriaus laipsniui įgyti, ką jis ir pasiekė 1913 metais.

Igijęs provizoriaus diplomą K. Mažonas grįžo į Raseinius ir įstojo į prov. Reikauskio vaistinę jos vedėju.

Būdamas Raseiniuose K. Mažonas susipažino su Liucija Davaina-Silvestravičiute, aušrinin-

tu ir vaistų. K. Mažonui pavestas darbas buvo didelės reikšmės ir jis čia turėjo progos parodyti savo sugebėjimus ir kaip patyręs išmoksintas farmacininkas ir kaip gabus organizatorius.

Šiame darbe jam padėjo ir Farmacijos skyriaus viršininkas prov. Jonas Makauskis. Šalia Centrinio Vaistų Sandėlio buvo ir privatus urmo vaistų sandėlis, kuris nesant Centriniam Vaistų Sandėliui, sunkiai būtų galėjęs aprūpinti mūsų atgimstantį kraštą reikalingais vaistais. Be to jis būtų labai išputęs ir vaistų kainas, o savo rėžtu ir vaistinės būtų turėjusios imti iš visuomenės augstas kainas už vaistus. Taigi Centrinis Vaistų Sandėlis buvo ir vaistų kainų reguliatorius.

Išbuvęs 3½ metų Centrinio Vaistų Sandėlio vedėju Kaune, prov. K. Mažonas gavo teisę įsteigti Skuode vaistinę, kurią jis įsteigė 1922 m. vasaros pabaigoje. Būdamas Skuode K. Mažonas arčiau susipažino su Klaipėda ir pradėjo tirti vaistinės įsteigimo galimybes Klaipėdoje. Jo užsimojimas pavyko. Jis gavo iš Klaipėdos krašto autonominių organų leidimą įsteigti vaistinę Klaipėdoje. Gavęs leidimą ir likvidavęs vaistinę Skuode, K. Mažonas 1924 m. gale įsteigė vaistinę Klaipėdoje, bet įsitvirtinti Klaipėdoje K. Mažonui buvo labai nelengva: visi kiti Klaipėdos vaistininkai ne-lietuviai ir jie labai nenorėjo, kad K. Mažono vaistinė gautų teisę teikti vaistus ligonių kasų nariams. O tai sudarė apie 80% Klaipėdos vaistinių apyvartos. Reikėjo ištvermės ir taktų. Galų gale K. Mažono vaistinei buvo suteikta teisė teikti vaistus ligonių kasų nariams. Nuo to laiko K. Mažono vaistinės padėtis sustiprėjo ir vaistininkas K. Mažonas Klaipėdos miesto gyventojų tarpe, kaip patyręs ir sąžiningas, įgijo patikėjimą.

Būdamas Klaipėdoje K. Mažonas priklausė kultūriškoms ir sporto organizacijoms. Vienu laiku buvo įsigijęs savo jachtą, su kuria lankėsi, pats jai vadovaudamas, Anglijoje, Švedijoje, Norvegijoje ir Suomijoje, plaukiodamas po lietuvišką vėliavą.

K. Mažonas, kaip patyręs ir išmoksintas farmacininkas, yra parašęsėjusiam Lietuvoje farmacijos laikraščiui "Farmacijos žinios" nemažą vertingų straipsnių iš farmacijos ir vaistinin-kystės srities.

Jis buvo Lietuvos Vaistinin-kų Draugijos nariu ir metiniuose draugijos narių susirinkimuose dažnai buvo renkamas susirinkimo pirmininku. Tai parodo K. Mažono vertinimą Lietuvos vaistinin-kų tarpe.

Kai II pasaulinio karo pasėkoje bolševikų armijos pasiekė Lietuvą ir kai prasidėjo daugelio lietuvių traukimas iš Lietuvos į vakarus, daug kas traukėsi pro Klaipėdą ir tuo metu daugeliui K. Mažonas su šeima buvo parama, globėjas ir patarėjas.

Pagaliau ir pats K. Mažonas su žmona, sūnumi ir jo šeima 1944 m. spalio mėn. apėjo Klaipėdą, pasitraukė į Vokietiją ir apsigyveno Detmole, anglų zonoje. Čia Raudonojo Kryžiaus įsteigtoje tremtiniams vaistinėje, kuri vėliau pateko IRO žinion, K. Mažonas išdirbo 4 metus, 1949 m. su žmona, sūnumi ir sūnaus šeima išvyko į JAV, Clevelandą.

Pradžią gyvenimo Clevelande buvo gana sunki. K. Mažonui teko dirbti naktimis nemažame salūne — plauti indus už 50 centų į valandą. Vėliau, susipažinęs su vienu krautuviniu, K. Mažonas gavo vienoje jo nupirktose mažoje maisto dalykų krautuvėje savystovio pardavėjų vietą su visai pakenciamu atlyginimu. Po metų Broadway rajone K. Mažonas nusipirko nedidelę maisto krautuvę, kurią po 2 metų perkėlė į nusipirktus namus 4450 Denison Ave.

Nors Broadway rajone krautuvėje prekyba sekėsi neblogai, tačiau tiek patį K. Mažoną, tiek

jo žmoną čia prispaudė ligos. Pats K. Mažonas pasveiko, jį išgelbėjo beveik nuo tikros mirties d-ras D. Degesys, o žmona po sunkios operacijos, pasigūsi keletą mėnesių, pasimirė.

Tos ligos ir žmonos mirtis prislegė K. Mažoną moraliai ir materialiai. Tačiau su K. Mažonu kartu gyvena sūnus ir marta, kurie dirbo ir talkininkavo bendram likimui.

Dabar K. Mažonas yra įsigijęs nuosavą trijų butų namą. Nors namas pirktas ir su banko paskola, kaip perkami visi namai Amerikoje, tačiau materialiai K. Mažonas yra atsipeikėjęs. Gi žmonos mirtis liks jam neužgydoma žaizda.

K. Mažono šeima — vaistinin-kų šeima: jis pats provizorius, žmona buvo vaistinio padėjėja, sūnus, taip pat K. Mažonas, irgi vaistinio padėjėjas. Jau-nojo Mažono žmona Koreivaitė-Mažonienė chemikė — vaistinin-kė.

Tik chemikė - vaistinin-kė Koreivaitė-Mažonienė dirba savo profesijai artimą darbą: ji dirba teismo medicinos analizių laboratorijoje Clevelande.

Prov. K. Mažono gyvenimas, kaip ir daugelio senosios kartos lietuvių, yra klajoklio gyvenimas. Klajota, dirbta ir tikėtasi. Sulaukta Nepriklausomos Lietuvos su džiaugsmo ašaromis, nustota jos su liūdesiu širdyje gyvenimo saulėlydyje.

Kokios belieka viltys? Dirbti ir tikėti į žmonių ir žmoagus šviesesnį rytojų. Tie, kurie supurtė pasaulį iki pagrindų, guli kapuose, — o pasaulis liko ir paliks, jame bus ir mūsų Lietuva ir mes lietuviai.

tu ir vaistų. K. Mažonui pavestas darbas buvo didelės reikšmės ir jis čia turėjo progos parodyti savo sugebėjimus ir kaip patyręs išmoksintas farmacininkas ir kaip gabus organizatorius.

Šiame darbe jam padėjo ir Farmacijos skyriaus viršininkas prov. Jonas Makauskis. Šalia Centrinio Vaistų Sandėlio buvo ir privatus urmo vaistų sandėlis, kuris nesant Centriniam Vaistų Sandėliui, sunkiai būtų galėjęs aprūpinti mūsų atgimstantį kraštą reikalingais vaistais. Be to jis būtų labai išputęs ir vaistų kainas, o savo rėžtu ir vaistinės būtų turėjusios imti iš visuomenės augstas kainas už vaistus. Taigi Centrinis Vaistų Sandėlis buvo ir vaistų kainų reguliatorius.

Išbuvęs 3½ metų Centrinio Vaistų Sandėlio vedėju Kaune, prov. K. Mažonas gavo teisę įsteigti Skuode vaistinę, kurią jis įsteigė 1922 m. vasaros pabaigoje. Būdamas Skuode K. Mažonas arčiau susipažino su Klaipėda ir pradėjo tirti vaistinės įsteigimo galimybes Klaipėdoje. Jo užsimojimas pavyko. Jis gavo iš Klaipėdos krašto autonominių organų leidimą įsteigti vaistinę Klaipėdoje. Gavęs leidimą ir likvidavęs vaistinę Skuode, K. Mažonas 1924 m. gale įsteigė vaistinę Klaipėdoje, bet įsitvirtinti Klaipėdoje K. Mažonui buvo labai nelengva: visi kiti Klaipėdos vaistininkai ne-lietuviai ir jie labai nenorėjo, kad K. Mažono vaistinė gautų teisę teikti vaistus ligonių kasų nariams. O tai sudarė apie 80% Klaipėdos vaistinių apyvartos. Reikėjo ištvermės ir taktų. Galų gale K. Mažono vaistinei buvo suteikta teisė teikti vaistus ligonių kasų nariams. Nuo to laiko K. Mažono vaistinės padėtis sustiprėjo ir vaistininkas K. Mažonas Klaipėdos miesto gyventojų tarpe, kaip patyręs ir sąžiningas, įgijo patikėjimą.

Būdamas Klaipėdoje K. Mažonas priklausė kultūriškoms ir sporto organizacijoms. Vienu laiku buvo įsigijęs savo jachtą, su kuria lankėsi, pats jai vadovaudamas, Anglijoje, Švedijoje, Norvegijoje ir Suomijoje, plaukiodamas po lietuvišką vėliavą.

K. Mažonas, kaip patyręs ir išmoksintas farmacininkas, yra parašęsėjusiam Lietuvoje farmacijos laikraščiui "Farmacijos žinios" nemažą vertingų straipsnių iš farmacijos ir vaistinin-kystės srities.

Jis buvo Lietuvos Vaistinin-kų Draugijos nariu ir metiniuose draugijos narių susirinkimuose dažnai buvo renkamas susirinkimo pirmininku. Tai parodo K. Mažono vertinimą Lietuvos vaistinin-kų tarpe.

Kai II pasaulinio karo pasėkoje bolševikų armijos pasiekė Lietuvą ir kai prasidėjo daugelio lietuvių traukimas iš Lietuvos į vakarus, daug kas traukėsi pro Klaipėdą ir tuo metu daugeliui K. Mažonas su šeima buvo parama, globėjas ir patarėjas.

Pagaliau ir pats K. Mažonas su žmona, sūnumi ir jo šeima 1944 m. spalio mėn. apėjo Klaipėdą, pasitraukė į Vokietiją ir apsigyveno Detmole, anglų zonoje. Čia Raudonojo Kryžiaus įsteigtoje tremtiniams vaistinėje, kuri vėliau pateko IRO žinion, K. Mažonas išdirbo 4 metus, 1949 m. su žmona, sūnumi ir sūnaus šeima išvyko į JAV, Clevelandą.

Pradžią gyvenimo Clevelande buvo gana sunki. K. Mažonui teko dirbti naktimis nemažame salūne — plauti indus už 50 centų į valandą. Vėliau, susipažinęs su vienu krautuviniu, K. Mažonas gavo vienoje jo nupirktose mažoje maisto dalykų krautuvėje savystovio pardavėjų vietą su visai pakenciamu atlyginimu. Po metų Broadway rajone K. Mažonas nusipirko nedidelę maisto krautuvę, kurią po 2 metų perkėlė į nusipirktus namus 4450 Denison Ave.

Nors Broadway rajone krautuvėje prekyba sekėsi neblogai, tačiau tiek patį K. Mažoną, tiek

Filmos

Norwood Public Library (6405 Superior Ave.) penktadienio vakare — sausio mėn. 28 d. 8 val. vakaro bus demonstruojamos trys filmos: iš eskimų gyvenimo, pietų Prancūzijos ir Havajų salų.

Vaikai turi ateiti su suaugusiais.

Cleveland Trust

Metiniame banko šerinin-kų susirinkime buvo išrinkti trys nauji direktoriai. Jais yra: Charles M. White, pirmininkas Republic Steel Corporation, Robert J. Gale, pirmininkas Mid-West Forge Co. ir Frank W. Milbourn, vicepirmininkas ir generalinis vedėjas Coe Manufacturing Co.

Cleveland Trust šiandien Clevelande yra didžiausias bankas — turis 62 skyrius. Jau eilę metų bankas kas savaitę skelbiai Dirvoje. Ir lietuvių gyvenamam centre: Superior — Addison gatvių kampe Cleveland Trust banko skyrius nuolat patarnauja daugeliui lietuvių.

PETS OF ALL KINDS

PETS

PARAKEETS. CANARIES

TROPICAL FISH

GOLD FISH. DOGS

FAMILY PET SHOP

One of Cleveland's Most Fully Stocked Shops

WE BREED OUR OWN BIRDS

Bring Pets For Inspection

Let Your Family Meet Ours

Week Days 9-7 P.M.-Fridays 9-9 P.M.

7915 St. Clair EX 1-7252

AR RŪPINATĖS SAVO VAIKAIS?

Jeį taip, tai nedelsiant užsakykit savo vaikams jų

laikraštį

TĖVIŠKĖLE

Metams tik 3 doleriai.

Rašykite šiuo adresu:

Tėviškėlė,
2313 West 91 St.,
Chicago 20, Ill.

GERIAUSI ĮDAINAVIMAI

BR. BUDRIŪNO KVARTETO

TRYŠ PLOKŠTELES:

1. Žvakė ir plaštakė; Valsas
2. Vežė mane iš namų; Klumpės
3. O dalelė; Į kovą; Gyvenimo aidu

KIEKVIENA PO \$1.50

CHICAGOS VYRŲ CHORO

ĮDAINAVIMŲ ALBUMAS

10 dainų: Per naktelę šokau; Ant marių; Tušti paliktieji namai; Draugai, pakelkime taures; Tėviškę vakarai; Jau žirgelis pabalnotas; Naktis graži; Valiok dalgelis; Op, op, Nemunėli; Jau pravertos dvario stonios.

KAINA \$8.00

ČIURLIONIO ANSAMBLIO

ĮDAINAVIMŲ ALBUMAS

15 dainų: Tėve mūsų; Lopšinė; Linelius roviau; Ar aš ne vyšnelė; Eikime mudu abudu; Sėjau rūtą; Tykiai, tykiai Nemunėlis teka; Op, op, kas ten, Nemunėli; Palankė; Pienėlių daina; Anoj pusėj Nemuno; Kalvelis; Skamba, skamba kankliai; Augo kieme klevėlis; Kas bernelio sumjėlyta.

KAINA \$10.00

SIŪSKITE PINIGUS IR TUOJ GAUSITE PLOKŠTELES

DIRVA
1272 E. 71 ST.
CLEVELAND 3, OHIO

geram škoniiui

YRA LABAI GERA PRIEŽASTIS

Stroh's yra vienintelis Amerikos alus gamintas 2000 laipsnių ugnim!

Jums patiks

Stroh's

jis yra šviesesnis!

Dabar už vietines kainas

Clevelande ir APYLINKĖSE

Bendruomenės metinis susirinkimas

įvyko sausio mėn. 23 d. lietuvių salėje. Susirinkimui vadovavo: S. Laniauskas, S. Lazdinis, A. Mikulskis ir V. Kamantas.

Valdybos ir komisijų nariai padarė veiklos pranešimus. Bendruomenė 1954 m. turėjo \$4509.88 pajamų ir \$2824.55 išlaidų. Nario mokestį moka 361 narys. Valdyba buvusi veikli ir jai jokių esminių priekaištų nepadarėta.

Renkant naują valdybą sunkiai susirado reikiamas skaičius kandidatų. Reikia išrinkti 9 ir 2 kandidatus, tuo tarpu iš viso buvo išstatyta tik 10 kandidatų. Tai priešingumas praėjusiems dviem metams, kada dėl valdybos nario pareigų reikėjo stipriai konkuruoti.

Pagal gautą balsų skaičių į valdybą išrinkti: S. Barzdukas — 126, P. J. Ziūrys — 102, M. Dunduraitė — 88, K. S. Karpis — 87, J. Virbalis — 83, J. Žemaitis — 79, F. Eidintas — 73, S. Rumbutytė — 69 ir E. Steponavičius — 69. Kandidatų liko V. Braziulis.

Į kontrolės komisiją išrinko: V. Kasakaitį, Edv. Karnėną ir F. Baranauską.

Vasario 16-tosios minėjimas

Vasario mėn. 16-tosios iškilmingą minėjimą ALTO Clevelando skyrius rengia ne vasario 20 dieną, kaip buvo anksčiau skelbta, bet vasario mėn. 13 dieną. Tą dieną abiejose bažnyčiose bus iškilmingos pamaldos ir iškilmingas aktas. Minėjimo meninę dalį išpildys Clevelando menininkai: dainininkės J. Dagėlienė ir A. Stempūzienė ir pianistas Andrius Kuprevičius.

Vasario 16-tosios dienos proga aukos Tautos Fondui bus renkamos kaip ir pereinamais metais iš anksto. Smulkesnė minėjimo programa ir aukų rinkimo tvarka bus paskelbta vėliau.

Vasario 16 minėjimas jaunimui

Neringos skaučių tūntas ir Skautų Vietininkija rengia vasario 16-tosios minėjimą jaunimui. Minėjimas įvyks vasario 27 Lietuvos salėje.

Jaunimas, tėveliai ir visuomenė kviečiami atsilankyti. Programą atliks gausus skaučių ir skautų būrys.

Superior Savings susirinkime

šiais metais iš valdybos išėjo Obelenis, Deraitis, J. Vitkus ir J. Urbšaitis. Dr. J. Vitkus toliau į valdybos narius nebekandidavo. Darenkant į valdybą 4 narius balsų gavo:

Obelenis 2936, Deraitis 2615, J. Muliolis 2361, J. Urbšaitis 2274. Jie ir buvo išrinkti. Dabartinės banko vadovybės opozicijos atstovai balsų gavo: Kazlauskas 1174, Botyruš 1071. Kiti balsų gavo žymiai mažiau.

Tautinės Sąjungos

rengiamas Vasario 16 d. pobūvis atkeliamas į vasario mėn. 6 d. 3 val. p. p. Pobūvis — susirinkimas įvyks K. S. Karpių namuose (345 East 222 St.).

Tradicinis Užgavėnių balius,

rengiamas Lietuvių Tautinio Akademinio Sambūrio, įvyks vasario mėn. 12 d. 8 val. vak. 1960 E. 79 St., Colonial Gardens salėje. Gražiai padengti stalai — paruošti skanūs užkandžiai bei gėrimai, šeimyniška jauki nuotaka ir gera šokių muzika.

Maloniai kviečiame mūsų bičiulius ir malonius tautiečius būti mūsų svečiais. Pakvietimai gaunami pas Sambūrio narius ir Dirvoje. Prašome pasirūpinti kvietimais iš anksto. (6)

SLA 14 kuopos pobūvis

šeštadienį, sausio 29 d. 7:30 val. įvyks SLA 14 kuopos šeimyniškas vakaras. Biletus po 50 c. prašome įsigyti iš anksto pas valdybos narius ar prie durų. Vakaras ruošiamas sukaustuvininkams nariams pagerbti. Bus valgių ir gėrimų, taip pat muzika su šokiais.

Studentų vakaras

Šiuo metu universitetuose ir kolegijose vyksta rudens semestro baigiamieji egzaminai, tad visi Clevelando studentai daug laiko jiems skiria. Juos pabaigę jie žada suruošti linksma Finis Semestri vakarą, kuris įvyks sausio 29 d. (šeštadienį) 7 val. vakaro Ansel Rd. Cafe patalpose (Ansel Rd. ir Medina Ave. kampas).

Vakaro programą sudarys trumpas studentų skyriaus narių susirinkimas, linksma programėlė ir šokiai. Veiks nemokamas bufetas. Visi skyriaus nariai prašomi būtinai dalyvauti. Ta proga į studentų skyrių kviečiami stoti ir skyriui nepriklausantys studentai, kurių laukiama atvykstant.

Jūrų skautai

dėkoja p. E. Varekojui už \$20 auką laivo būrėms įsigyti.

BALF susirinkimas

Sausio mėn. 30 d. 11 val. naujosios parapijos salėje šaukiamas Balso 55-to skyriaus visuotinis narių susirinkimas.

Dienotvarkėje: pranešimas iš Balso seimo, skyriaus veiklos ir išdo, valdybos rinkimai ir kiti reikalai.

Nariai ir naujai prisirašę gaus nemokamai vertingą knygą. Prašome kuo skaitlingiausiai dalyvauti.

K. Gaižutis

labai sunkiai sužeistas automobilio, ligoninėje pamažu pradeda taisytis.

SLA 136 kuopos draudimo reikalais dabar prašom kreiptis į J. Gulbinienę — EN 1-3418.

J. Aleknos

pagerbimo pietūs, pakeitus vasario 16 d. minėjimo datą, nukeliami į vasario mėn. 20 d. Pietūs įvyks Nelson restorane.

Kortavimo vakaras

Rengia Dainos choras. Įvyks-ta vasario 5 d. (šeštadienį) 7 val. vakare. Dovanos prie kiekvieno staliuko. Įvyks 14204 Northfield Ave. — Konsačių rezidencijoje. (East Cleveland). Įžanga 50 c. Visus maloniai kviečia atsilankyti choro valdyba.

Kai sergat — Jūs tuoj šaukiatė gydytoją. Kodėl tat nešaukti žinoma, kad gerai patartų svarbiausiais saugumo reikalais ir apdrausti Jūsų ateitį.

Gyvybės, nelaimių, ugnies, automašinų apdrauda

Skambinkit: SK 1-2193

PAULINA MOZURAITIS,
agentas

NAUJIENA MOTERIMS!
Neseniai iš Vokietijos atvykusi moterų rūbų siuvėja specialė (designer)

Erika Bsumek

1324 Addison Rd.
(šoninės durys)
Telef.: EN 1-2184

prima užsakymus.
Kreiptis nuo 3 val. iki 8 val. p. pietų. (9)

Bendruomenės išmokėjimai

Be jau įneštų 500 dol. į bendruomenės namų fondą, bendruomenės apylinkės susirinkimas valdybos siūlymu nutarė paskirti: \$175 lituanistinei vysk. Valančiaus mokyklai, \$50 Ciurlionio ansamblui (antrojo nario mecenato mokesčio pusė), \$50 lietuvių radijo klubui remti, \$25 lituanistinės mokyklos mokinių premijoms už gerą mokymąsi.

Nuo pagrindinio narių mokesčio (\$361) 40% bus įnešta į Lietuvos laisvinimo fondą (\$144.40) ir 30% bus pervesta Lokui (108.30). Taip pat iš principo buvo pasisakyta už skyrimą paramos bendruomenės vykdomam vaikų literatūros konkursui, mokyklinio dainyno leidimui ar kitam kuriam kultūriniam darbui. Metų eigo apylinkės valdyba išmoko: lituanistinei mokyklai remti \$175, lietuvių radijo klubui už įvairius patarnavimus 107.50, Altui Lietuvos nepriklausomybės šventės proga \$100, Ciurlionio ansamblui \$79, Lokui \$50, sporto varžyboms (dovanoms ir kt.) \$41.35, Lituanistikos Institutui \$25, skaučių konkursiniams darbams "Kelionė po Lietuvą" premijai \$25, Lietuvių Enciklopedijos prenumeratai \$23.25 ir kt.

Aukos lituanistinei mokyklai

Per bendruomenės valdybą lituanistinei mokyklai remti po 5 dol. aukojo Fl. Saukevičius ir P. J. Ziūrys, metiniame susirinkime taip pat \$5 paaukojo K. S. Karpis.

Bendruomenės pareigūnų kalendorių

įregistruota: kovo 27 d. 11:30 val. lietuvių salėje Tautinės Sąjungos skyriaus rengiamas Lietuvos įgalioto ministerio Angli-

JUMS GERI NAMAI

ir su mažais įmokėjimais.

Netoli Fisher Body, 2 šeimų namas, naujas gaso šildymas, 2 garažai.

RAY NAUSNERIS,

Namų prekyba; namų baldų ir automašinų apdrauda.

UL 1-3919 LI 1-9216
11809 St. Clair

SIE NAMAI NEFF RD. — LIETUVIŲ PARAPIJOS RAJONE

5 kambarių vienos šeimos bangalas. Gaso šildymas, garažas. Kaina \$16.800.

6 kambarių kolonial stiliaus namas. Plytų frontas. \$18.500.

6 kambarių kolonial namas. Gaso šildymas, didelis sklypas, 2 garažai. \$17.950.

4½ kambarių bangalas. Gaso šildymas. \$17.700.

EAST SHORE REALTY
780 E. 185 St.
Telef.: IV 1-6561; KE 1-4120

GERI NAMAI

E. 85, į šiaurę nuo Superior, 2 šeimų, po 4 kambarius ir vonią. Moderniškai ir gražiai įrengta. Gaso šildymas, garažas. Prašo \$13.600.

Ansel gatvė plytinis 6 butų namas. Po 4 kambarius ir vonią. Geram stovy. Prašo \$28.500. Duokite pasiūlymus
OSHEN REALTY.
SW 5-6256

Išnuomojamas kambarys

vienam ar dviem asmenims 108 of Clifton Blvd. Yra garažas.
WO 1-6820

Išnuomojamas butas

3 kambariai su baldais ir virtuve. Virtuvėje naudojasi ir vienas viengūnis. Gaso šildymas. Pageidaujama maža šeima. Teirautis telef.:

EX 1-3146
6211 Linwood Ave.

jai B. K. Balučio pagerbimas; gegužės 29 d. ir liepos 3 d. Karnėnų ūky įvykstančios Ramovės sąjungos gegužinės; lapkričio 26 d. lietuvių salėje Ramovės sąjungos rengiamas Lietuvos kariuomenės minėjimas.

Mirė pirmasis lietuvis policininkas A. Miliauskas

Ilgametis "Dirvos" skaitytojas Antanas Miliauskas, 575 E. 109 neseniai mirė savo dukters dainininkės Adelaidės C. Miliauskaitės namuose.

Velionis jaunas būdamas atvyko iš Suvalkijos į Pittston, Penn. Įstojo į kariuomenę ispanų-amerikiečių karo metu ir dalyvavo kovose. Po trijų metų grįžo ir vedė Katariną Bartuškaitę, tuomet žinomą dainininkę iš Duryea, Pa. dukterį Simono Bartuškos, vieno iš pirmųjų lietuvių ateivių Amerikoje. Abu išvyko į Wilmerding, Penna., kur gimė dukterys Adelaida ir Elena, Elena greitai mirė.

Antanas Miliauskas buvo pirmuoju lietuviu policininku Jung. Valstybėje, išstarnaudamas tris metus.

1922 m. atvyko į Clevelandą. Su dainininke žmona abu daug prisidėjo prie Lietuvos reikalų atstovavimo.

1946 m. išėjęs į pensiją susilaužė koją ir turėjo metus išgulėti. Jo žmona mirė prieš sušeidžiant.

Lapkričio mėn. susirgo ir sausio 11 d. mirė. Šv. Jurgio bažnyčioje pamaldas atlikė kun. V. Vilkutaitis. Palaidotas Kalvarijos kapinėse.

Antanas Miliauskas priklausė daugeliui lietuviškų organizacijų.

Dėkojame visiems draugams ir giminiams už gėles ir mišių aukas, karsto nešėjams, kun. V. Vilkutaičiui, vargonininkui ir bažnyčios auditorijoje paruošusioms pusryčius: Maksimavičienei, Šimaitienei, Margaritai Klanauskai ir May Fleming. Duktė Adelaidė C. Miliauskas ir sūnus Motiejus Miliauskas

J. CIJUNSKAS LAIKRODININKAS

Taiso ir parduoda laikrodžius apyrankes ir kitas brangenybes. Sąžiningas ir garantuotas darbas prieinamomis kainomis.

6210 Dibble Ave.,
Cleveland 3, Ohio

TEL.: EX 1-0376

Vincas Degutis,

Rūtos sald. platintojas parduoda saldinius urmu ir detalai. Adr.: 1397 E. 95 St., Cleveland, Ohio, tel.: SW 1-2181.

REMONTO DARBAI

Atlieku mažus ir pagrindinius namų remontus, tinko darbus, medžio darbus ir dažymą bei dekoravimą.

V. RICKUS-RICKEVICIUS
Tel. HE 2-0683
1505 Addison Rd.

Baldus, šaldytuvus, skalbimo mašinas, indus, televizijos - radijo aparatus, laikrodžius, papuošalus, įrankius, žaislus ir daug kitų gaminių galima pirkti iš urmo sandėlių specialiai žema kaina per

BALTIC Supply Company

Dėl informacijos skambinti kasdien telef. KE 1-0210, arba trečiadieniais nuo 7 iki 9 v. p. p. kreiptis į Baltic atstovą "Dirvos" namuose 1272 E. 71 (jeiti iš įvažiavimo).

FRIENDLY FLOWER SHOPPE

Nebrangios gėlės vestuvėms, laidotuviams ir kitiems reikalsams. Įvairūs naujai gauti augalai, papuošalai dovanoms. Lietuviški "Rūta" saldainiai.

ATIDARYTA NUO 10 RYTO Iki 8 V. VAK. IR SEKMADIENIAIS
6901 SUPERIOR AVE. TELEF.: HE 1-6339

Visų rūšių apdraudos reikalais kreipkitės į mane
AUTOMAŠINŲ — UGNIES — NELAIMIŲ — GYVYBĖS

SMIGEL INSURANCE AGENCY

Felix F. Smigel

EX 1-9239

PIX BEVERAGE

45 rūšių alaus — visoki gaivi nantieji gėrimai, vynas ir šampanas

(prancūziškas)

Parengiama vestuvėms, baliams, pobūviams. Nemokamas pristatymas. Atdara ir trečiadieniais iki 1 val.

6903 Superior Ave. EX 1-3311

ISTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba randai tampa sunaikinti ar ugadinti ugnies, kreipkitės į J. KERSIS, dėl apkaunav. ko visada reikalauja atiraudos kompanijos pirm, ne už išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS

609 Society for Saving Bld.

Telef.: MAIN 1-1773.

Rezidencija: PENINSULA 252

JUOZAS KAMAITIS

atidarė NAUJŲ BATŲ

PARDUOTUVĘ

ir taisymo dirbtuvę

1389 East 65 Str.

(kampas Wade Park ir 65 St.)

Telef. HE 2-2615

Atdara nuo 10 val. ryto iki 7 val. vakaro.

Naujų batų ir pataisymo kainos daug žemesnės negu kitur. Neatidėliokit, ateikit į mano krautuvę ir įsitikinkit. Jūs būsit patenkinti. (52)

JŪS NORIT BŪTI GRAŽIOS

Lietuvaitės

ALVINOS PAULIENES

SUPERIOR BEAUTY SHOP

7013 Superior, tel. UT 1-1932

Puikūs veido masažai, antakių dažymas, plaukų dažymas, pusmetiniai.

Darbas garantuotas.

J. S. AUTO SERVICE

Sav. J. Švarcas

7015 Wade Park Ave.

Telef. HE 2-1236

AUTOMAŠINŲ TASYMAS

Šį mėnesį papiginta kaina įdedam už \$6.95 duslintuvą Chevroletui, už \$7.05 Fordui, už \$8.95 Pontiacui, už \$12.50 Oldsmobiliui. Dideli papigiminiai dedant duslintuvus ir išmetamus vamzdžius visoms mašinoms.

Kreipkitės į

J. S. AUTO SERVICE

PRADĖKIT MAŽA SUMA! BET PRADĖKIT DABAR!

Santaupos apdraustos iki \$10.000
3% palūkanų.

PASKOLOS JŪSŲ PERKAMIEMS AR STATOMIEMS

NAMAMS

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave.

HE 1-2498

Cleveland, Ohio

GERESNIŲ NAMŲ STATYTOJAI VISUOMET ĮSTATO MONCRIEF

Šildymą ir oro vėsinimą

THE HENRY FURNACE CO. MEDINA, O.

I. J. SAMAS, JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairus dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave.

Greta Ezella Theatre

Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

LEIMON'S CAFE

VISŲ LIETUVIŲ SUSITIKIMO VIETA

Alus. Vynas. Degtinė. Konjakai. Kiti gėrimai

Įvairūs valgiai, šeštadienį vakarais šokiai griežant

geram orkestrui

731 E. 185 ST.

KE 1-9737

LIETUVIŲ KLUBO SVETAINĖ IR SALĖ

6835 SUPERIOR AVE.

Klubo ir salės vadovybė kviečia visus Clevelando lietuvius įstoti į Lietuvos Klubą ir nuolat lankytis svetainėje. Penktadieniais specialūs parengimai.

Kviečia visus lietuvius įstoti į salę daryti susirinkimus, atšvęsti vestuves, rengti vakarus ir koncertus.

ATIDARYTA NAUJA KAVINĖ-SALIŪNAS

ATLANTIC CAFE

PATOGI UŽEIGA VISIEMS LIETUVIAMS.

Savininkas A. KAZAKEVICIUS

7805 Superior Ave.

Telef. EN 1-9451

Pilnai padengta apdrauda

Utah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

P. J. KERSIS

609 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: Main 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgičio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

DIRVA

THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 1272 East 71 St., Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: HENDerson 1-6344, Redaktorius Balys GAIDŽIŪNAS (buto telefonas: GL 1-3976).

Apie Vliko vedamus vidaus karus

Eilinio lietuvio nuomonė

Vliko "karas" su diplomatais ir varžytinė dėl "ambasadorysčių" bei kitų kėdžių atkreipė ypatingą visuomenės dėmesį ir privertė kiekvieną pagalvoti: kasgi, pagaliau, yra tas mūsų Vlikas, kuris, beveik, visą savo amžį negali užbaigti tų jau visiemis įkūrėjusių vidaus "karų".

Vlikas yra politinė organizacija ir be abejo jam tenka spręsti įvairius politinius klausimus. Politikoje yra daug klausimų, kurie viešumoje neskelbiami ir, žinoma, negali būti skelbiami. Tokius politinius užkulisius, kaip man, taip ir kitiems tokiems eiliniams tautiečiams, nelengva suprasti. Tokiais atvejais daugiausia remiamasi pasitikėjimu, autoritetais. Tai buvo tada, o dabar kaip yra?

Dabar jau kiek kitaip. Dabar jau jaučiamas visuomenėje nusivylimas tais, kuriais buvo pasitikėta. Kodėl gi taip? O gi todėl, kad yra klausimų, kuriuos ir tas "eilinis" nesunkiai išsprendžia, kaip pav., Vliko pretenzijos "bosauti" diplomatams.

Cia jau ir tas eilinis reiškia savo nuomonę ir kartais net labai kietą. Jis sako taip: mūsų diplomatai yra pripažinti beveik visų valstybių, kaip teisėti nepriklausomos Lietuvos atstovai. Gi tuo tarpu Vliko dar nėra viena valstybė nėra pripažinusi. Dabar tas eilinis ir statosi klausimą: o kaip būtų, jeigu, sakysime, imtų mūsų diplomatai ir paklustų Vlikui. Vlikas tuomet pasidarytų jų "bosas", o kadangi "bosas" dar neturi nė vienos valstybės pripažinimo tai kaipgi galėtų turėti tokį pripažinimą jo pavaldinys?

Vieną kartą mūsų kolonijoje susirinko gana daug tokių eilinių. Visi diskutavo tą klausimą ir po ilgokų diskusijų visi priėjo vienos nuomonės, kad tuo atveju mūsų diplomatai prarastų savo turimus svetimų valstybių pripažinimus! O ar toks žygis patarnautų Lietuvos vadavimui reikalui? Visi vienbalsiai atsakė — ne!

"Draugas" Nr. 305 straipsnyje "Pogrindžio veikla" tarp kitko taip rašo: Tai reiškia, kad tautininkų "vadas" p. Rastenis ir kiti keli jo pasekėjai pogrindyje organizuojasi kaip suskaldyti Vliką.

Mano supratimu tas yra visai netiesa. Čia "Draugas" skyrė p. Rasteniui visai neužtarnautą garbę. Argi būtų teisingai sakyti, kad kažkas organizuojasi griauti namą, kuris jau seniai sugriautas? Jeigu kas ir organizuotųsi, tai ne namą griauti, bet griuvėsius valyti ir naujam namui statyti.

Vlike jau nebėra ko griauti, nes jis jau pakankamai audrų sugriautas. O tas audras Vliką griauti sukėlė patys Vliko vadai beveddami vidaus "karus".

Pirmasis Vliko karas, kurio tie eiliniai labai nemėgo, tai karas su Mažosios Lietuvos atstovais, prieš kurios Vlikas buvo stipriai užsibarikadavęs. Antaras karas, kuriam eiliniai taip pat simpatijų nerodė, tai pradėjimas grupės šalinti iš Vliko. Ir trečias "karas", kurį Vliko armija, vadovaujama generolo Karvelio pralaimėjo mūsų Bon-

Juos suranda, išsifruoja, nufotografuoja ir išsiuntinėja visiemis laikraščiams.

Visam tam darbui atlikti reikia daug laiko ir gana plataus saugumo tinklo. Iš viso to motyti, kad Vlikas turi nemažą saugumo aparatą. Veltui gi niekas nedirba, taigi tas kaštuoja Vlikui daug pinigų, o naudos nėra. Man atrodo, kad Vliko vadams būtų daug naudingiau, kad jie žinotų eilinių nuotaikas, tai jiems nebūtų buvusi tokia staigmena tas Rastenio laiškas, nes jie būtų žinoję, kad nuo pat Karvelio ambasadorystės įstejimo Bonnoje, eiliniai jau pilnomis burnomis šaukė apie negerus reiškinius Vlike.

Jei Vlikas tik tokiais darbais užsiima, tai savo aukos jam toliau nebemanau skirti, o skirti kitiems, kurie rimčiau į Lietuvos laisvinimo reikalus žiūri.

Netautininkas

A. + A. DIP. INŽ. JONAS ANDRIŪNAS

Sausio mėn. 15 d. Milford, Del. mirė Lietuvos technikos darbuotojų tarpe gerai žinomas ir nusipelnęs Jonas Andriūnas.

Jonas Andriūnas gimė 1892 m. kovo mėn. 20 d., Zarasų apskr. Antazavės valsč., Dumblynės vienkemyje.

Inžinierijos mokslus baigė 1917 m. Petrapilio Technologijos Institute. Grįžęs į Lietuvą, 1921 m. įstojo į Kauno Miesto savivaldybės vandentiekio ir kanalizacijos skyrį, kur vadovaujamos pareigose išbuvo iki pat 1944 m., lygiai greičiau būdamas Kauno Augštesniosios Technikos Mokyklos lektoriumi ir mechaninių dirbtuvių vedėju.

Visi pažinusieji, žinojo jį kaip veiklų, kruopštų ir sąžiningą savo profesijos darbuotoją, malonų — su nuolatine šypsena veide, augštaitį.

Šypsena ir optimizmas a. a. Jono neapleidė kol jis galėjo kalbėti.

Tremtinio rūpesčiai, tėvynės

Gyvenimas mūsų kameroj

Iš mano atsiminimų / J. Gudauskis

Minėtoji mūsų kamera, kaip ir kitos tokio pat didumo kameros, caro laikais talpino 4 kalinius, Lietuvos laikais dvigubai daugiau, o rusų-bolševikų okupacijos metu, nuo 1940 m. gruodžio 25 d. iki 1941 m. birželio 23 d. talpino dažniausiai 23 kalinius.

Kamera, berods, sausa, turi du didelius dvigubais rėmais langus. Vidinių rėmų stiklai stori, nepermatomo stiklo, kokį tekdavo matyti Lietuvos pavyzdinių ūkių tvartuose. Dūrys geležinės, kurių vidury mažytis apvalus langelytis, vadinamas špijonu, nes pro jį koridoriaus sargybinis seka ką daro kameros kaliniai.

Baldų kameroj tik vienas per visą kambarį nedarytų lentų staslas ir iš abiejų pusių po vieną suolą. Ruošiantis gulti suolai pristumiami prie pat stalo, kad būtų galima čiužinius ištiesti ir patiems išsitiesti. Gulint dėl vietos stokos nebuvo galima susiriesti, nes susiriesdamas klūdydavu savo kaimynus.

Kameroj stovėjo dar statinė,

ilgesys komplikuoti grįžimo galimūmą, jo samonėje natūraliai transformuodavosi į konkrečią ir aiškią sąvoką, kurią a. a. Jonas augštaitiška tarėna pareiškėdavo: "greit važiuosma nama"... džiaugsmo žiburėliai žybtelėdavo akys, giedri nuotaika nubliedavo veidą...

Prabėgdamas mintimis a. a. Jono gyvenimą — nejučiomis krūpteli, kai patiri netikėtus likimo posūkius, kurie naikina sunkiai iškovotus nuopelnus ir negailestingai išblaško visai realias viltis.

Iki nelemto 1940 metų Jono ateitis atrodė gana šviesi, — gera materialinė ir dorai užtarnauta visuomeniškai padėtis, beaugi nąs dukra ir sūnų, galėjo ruošti laimingam ir ramiam senatvės poilsui.

Tačiau čia ir prasideda skaudžių įvykių grandinė: bolševikai areštuoja ir išveža sūnų, taip pat brolį Izidorį, (kavalerijos kapitoną).

Vėliau tremtinio dalia. 1949 m. persikelia į Ameriką. Kaip vyresniam amžiumi ir čia sunkiai sekasi kurtis, pagaliau 1952 m. rugsėjo mėn. paralizuojamas ir netenka kalbos.

Dideliu pasišventimu ir motišku rūpesčiu jo paskutines vargo dienas dalinosi jo žmona ir dukrelė.

K. R.

A. + A.

Dipl. inž. JONUI ANDRIŪNUI mirus,

poniai Andriūnienei, dukrelei ir žentui reiškiamo gilią užuojautą.

Sofija ir Kazys Rimkai

Senatorė Margaret Chase Smith (R) iš Maine ir kongreso atstovė Frances Bolton (R) iš Ohio pradėjo malonią kovą..., kad rožės būtų pripažintos Amerikos tautinėm gėlėm.

Windsoro kunigaikštis ir Britų ambasadorius Sir Roger Makins išvyksta iš Baltųjų Rūmų, aplankę prezidentą. Prieš išrinkimą į prezidentus Eisenhoweris dažnai susitikdavo su Windsoro kunigaikščiu.

SKAUTAI

JIE ATNESE SVENČIŲ DZIAUGSMĄ LIGONIAMS IR VAIKAMS

Toronto Rambyno skautų tūto 1-ji L. K. Mindaugo draugovė, vadovaujama paskn. Jer. Gaizučio, per Kalėdas su siuntinėliais aplankė lietuvių ligonius vietas ligoninėse. Kuklios lauktuves ir šventiniai sveikinimai buvo perduoti: 6 lietuviams ligoniams — Ontario sanatorijoje — Toronto-Weston; 2 ligoniams — Karalienės Elžbietos lig.; 5 ligoniams — Sv. Juozapo lig.; 1 ligoniui — Western lig.; 2 ligoniams — New Toronto lig.; 1 ligoniui — Psichiatriinėje Klinikėje; 8 ligoniams — Ontario ligoninėje, Toronte. Siuntinėliai pasiūst: 1 į Ontario ligoninę Withbay miest. ir 4 į Mosecha sanatoriją Gravenhurst.

Praskaidrinę ligoniams vienišas dienas švenčių metu, skautai nepamiršo ir Toronto lietuviškojo atžalyno. Sausio 9 d. lietuvių namuose abu Toronto tūntai sugrėngė maziems kalėdinę eglutę. Jaunimo ir bičiulių prisirinko tiek daug, kad rengėjams teko sukli galvas kaip visus sutalpinti. Programą atliko patys mažieji, jų nuosirdus pasirodymai buvo žiūrovų nuosirdžiai įvertinti. Na, ir duosnius Kalėdų senis nepamiršo visus laukiančius apdalinoti dovanėlėmis. Po vaišių su mažaisiais buvo pažaista bei pašokti įvairūs rateliai. Pasibaigus mažųjų laikui, vyresnieji pasiūkė ir išlejo savo jausmus mieloje lietuviškoje dainose.

PAS NEW YORKO VYTIECIUS Sausio 16 d. Stud. Skautų Korp! VYTIS New Yorko skyrus savo metinėje sueigoje išsivirko naują skyrus valdybą. Pirmininku tapo — senj. R. Šilbajoris, pavaduotojas ir junjorų tėvūnas — senj. Ed. Kaminskas, sekretorius — fil. Vyt. Šventoraitis, išdėminkas — fil. Alg. Šilbajoris. Skyrus Garbės gynėju išrinktas — fil. dr. Henr. Lukaševičius.

ASS ŽIEMOS STOVYKLA

Žiemos atostogų metu Mesick, Mich. buvo Akad. Skautų Sąjūdžio žiemos stovykla, sutraukusi dalyvius iš Clevelando, Urbano, Detroito ir Chicago. Dienomis buvo slidinėjama, kaip kadais A. Panemunėje, Kleboniškėse ar Paneriuose, o vakarais dalyviai buvo labai mažas. Jis visą laiką svyravo tarp 5-7. Vienok tais dasipirkimais, vadinamais "išrašais", domėjosi visa kamera, ypač rūkoriai, kurių skaičius svyravo tarp 14-17. Puse svaro sviesto, svarą lašininės, pusę svaro cukraus ir 200 popierosų.

P pinigai būdavo priimami tol, kol kalinys gyvas ir sėdi Kauno kalėjime, bet kai miršta arba ji išveža, pinigų jo sąskaiton nebepriima. Tai buvo viena iš priemonių sužinoti, ar suimtas dar gyvas ir yra Kauno kalėjime.

Kalinų skaičius, galinčių nusipirkti maistą buvo labai mažas. Jis visą laiką svyravo tarp 5-7. Vienok tais dasipirkimais, vadinamais "išrašais", domėjosi visa kamera, ypač rūkoriai, kurių skaičius svyravo tarp 14-17. Puse svaro sviesto, svarą lašininės, pusę svaro cukraus ir 200 popierosų.

— SKS —